

93-4
L 14

**ŅUJORKAS LATVIEŠU
BIEDRĪBAS**

70

GADI

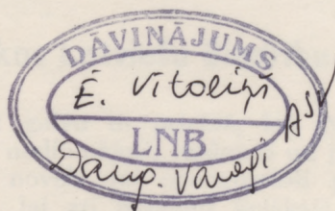
B, L

93-4
14

sum
7
9

NUJORKAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS

70
GADI

1963

NUJORKAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

95-8-386

0309110466

IESPIEDIS VILIS ŠTĀLS ŅUJORKĀ

ALEKSANDRS HOMIČS
tagadējais biedrības priekšnieks

A. Homičs, mag. oec.

Kāpēc izvēlējos Ņujorkas Latviešu Biedrību

Dziļā cienībā liecot galvu to priekšā, kas Ņujorkas Latviešu Biedrību ir nodibinājuši, veidojuši un pielikuši roku tās augšupejai, novēlu tai nenogurstoši pulcināt tautiešus savā vidū, lai arī pasaules lielākajā pilsētā Ņujorkā latviešu valoda neapklustu nekad!

SAVOS bērnības gados ar lielu ziņkāri klausījos nostāstos par bagāto Ameriku un manī radās vēlēšanās doties turpu, lai kļūtu bagāts. Skolas gados lasīju grāmatas par dzīvi un piedzīvojumiem Jaunajā pasaulē, un vēlēšanās dzīvot Amerikā pamazām gaisa. Kad ar gradētu diplomu tei-

cu ardievas Almai Mater, jutos kā iekaņojis pasauli, un nekādi vilinājumi pārcelties uz dzīvi citā zemē svešas tautas vidū mani vairs nevilināja. Biju labi atalgotā un cienītā valsts darbā, izglītība bija nobeigta un varēju sākt iekārtoties mierīgai ģimenes dzīvei.

No mierīgās dzīves nekas neiznāca, jo kara troksnis nāca arvien tuvāk un vajadzēja pamest visu, lai kopā ar bēgļu straumi meklētu mājvietu citā pasaules daļā.

Pēc vairāku gadu klaiņošanas pa Eiropu, 1949. g. vasarā ierados Ņujorkā, lai sāktu dzīvi no jauna — un šoreiz miljonāru zemē — Amerikā. Tā paša gada 18. novembra svinībās, ko rīkoja Ņujorkas Latviešu Biedrība, programmā izlasīju par ŅLB un tā 1949. g. decembra mēneša sapulcē ierados Ņujorkas Latviešu Biedrībā satikt savus tautas brāļus un dalīties ar viņiem kopējā liktenī.

Liels bija mans pārsteigums, kad cerētās draudzīgās sava tautas brāļa uzņemšanas savā vidū vietā mani raidīja no telpas, kurā bija sapulcējušies latvieši — biedrības biedri — ārā, jo es lūk neesot biedrs. Sašutis pakēru savu mēteli, ko biju novietojis uz blakus esošā tukšā sēdekļa, lai dotos no šīs organizācijas projām — uz visiem laikiem.

Kamēr izgājis gaiteni, pūlējās tikt savā mētelī, no sanāksmes telpas izsteidzās un sāka mani mierināt kāds no jaunatbraucējiem, kam jau bija laimējies kļūt biedra godā. Tas izrādījās Egils Ragainis. Arī viņš teica, ka piedzīvojis tādu pašu „uzņemšanu“ kā es, bet tās esot šo agrākos gados iebraukušo latviešu īpatnības, ar kurām jāsamierinoties un vēlāk būšot viss labi.

Kad viņš piedāvājās arī parakstīt manu iestāšanās lapu, ko jau bija paņēmis līdzī, ļāvos sevi pierunāt un, izpildījis iestāšanās dokumentu, sekoju viņam atpakaļ zālē. Kaut gan tagad jau biju savā apziņā kļuvis kaut kas līdzīgs kandidātam, jo pēc pastāvošās kārtības par biedru mani varēja uzņemt tikai nākošajā mēneša sapulcē, t. i. pēc viena mēneša, man tomēr vēl nebija atļauts piedalīties sapulcē, tāpēc, kad parādījās zālē, atkal atskanēja protesta saucieni.

Šoreiz, laikam sava īpatnējā rakstura dēļ, ignorēju pret mani vērstos protestus par manu klātieni sapulcē un, atkal novilcis mēteli, spītīgi atsešos krēslā, jo manī bija radusies nepārvarama vēlēšanās uzzināt iemeslus, kāpēc šie tautieši, kas mani pirmo reizi redz, pret mani izturas tik nedraudzīgi. Starpsaucieni un rūcieni pamazām apklusā un es, gan ne visai draudzīgi skatienu aplaimots, sēdēju sapulces telpā.

Iemesli piesardzībai pret jaunatbraucēju nebija ilgi jāmeklē. Agrāk atbraukušo ŅLB biedru atturīgā izturēšanās pret jaunatbraucējiem izskaidrojama galvenokārt ar bailēm, ka jaunatbraucēji, iestājoties biedrībā, pārņems savās rokās noteikšanu un izsaimniekos ilggadīgo biedru tik daudzus gadus grūti sakrātos dālderus, atstājot krājējus tukšā.

Pārliecinājos, ka viņiem bija iemesls tā domāt, jo daži atbraucēji, iestājušies ŅLB, laikam vēlējās būt labi un devīgi savu tautas brāļu acīs, mudināja biedrību sūtīt pabalstus Eiropā palikušajiem latviešiem, ņemot, protams, līdzekļus no biedrības fondiem.

Biedrība jau vairākus gadus bija sūtījusi paciņas uz Eiropu, piem., 1949. g. vienā sūtījumā bija nosūtītas 100 paciņas ā\$10.-, tātad kopā par \$1000.-. Gadījās dzirdēt arī biedrībā nolasītās pateicības vēstules no tiem, kas biedrības sūtītās dāvanas bija saņēmuši. Nolasīto vēstuļu vidū bija arī kādas vēstules no personām, ar kuřām biju dzīvojis vienā nometnē. Nometnē dažas no šām personām bija pazīstamas kā jautru sarīkojumu rīkotājas, kam aizvien nācās sadurties ar nometnes noteikumu pārkāpumiem. Protams, sūtītāji to nevarēja zināt.

Palīdzības darbs ārpus biedrības latviešiem, gan stipri mazākos apmēros, tika turpināts arī 50-tos gados, nododot nelielas summas citām latviešu organizācijām, jo ŅLB nebija adrešu, bet tas nedeļa labvēlīgu rezultātus un tika izbeigts. Arī biedrības statūti nosaka, ka pabalstu tiesīgi ir tikai biedri, pie kam pabalsti ir jau noteikti un nevis pēc vēlēšanās tos varētu dot vai nedot, kā tas ir dažām citām organizācijām ar palīdzības raksturu. Izsaunniekojot līdzekļus ārpus biedrības mērķiem, biedrībai būtu jāizbeidz darbība, jo tā nevarētu pildīt statūtos uzliktos pienākumus pret biedriem.

Kopš Otrā pasaules kara bēgļu plūsmes Ņujorkā ir pagājuši apm. 14 gadi. Ņujorkas Latviešu Biedrības fondi, kas toreiz bija apm. \$16.000.-, tagad ir dubultojušies. Finansiālais stāvoklis ir nostiprinājies, bet biedru skaits varēja būt lielāks. Sen jau atmesta paraša, ka sapulcēs var piedalīties tikai biedri – tagad visi, kas vēlas, var piedalīties sapulcēs, protams, nebaudot balsstiesības.

Ne visai draudzīgā jaunatbraucēju uzņemšana, kā arī ierobežojumi statūtos, ka par biedriem var uzņemt tikai no 18 līdz 55 gadus vecas personas, ir iemesls tam, ka tika un vēl šodien tiek dibinātas jaunas organizācijas. Daudzu jaundibināto organizāciju mūžs ir ļoti īss vai arī tās pastāv tikai uz papīra, jo nav galvenokārt materiālā pamata. Ar ide-

jām vien nevar dzīvot, ir vajadzīgas arī telpas sanāksmēm, bet līdzekļu jaunajām organizācijām bieži vien nav. Tā daudzas organizācijas, lai cik ideālas tās arī ir, ja vēl pastāv, tad bieži vien nīkuļo un sabiedrībai no tām ir maz labuma. Liela daļa tās tiek dibinātas tikai speciālai ļaužu grupai, kam būtu kopēji mērķi, bet līdzekļu šo mērķu sasniegšanai nav, jo grupa ir par mazu.

Ņujorkas Latviešu Biedrībai telpu jautājums ir nokārtots. Tā regulāri ir ērē plašas telpas divi reizes mēnesī — pirmajā un trešajā sestdienā. Mana pārlicība ir tā, ka Ņujorkas Latviešu Biedrība ir jāatbalsta, jo tā ir vecākā latviešu organizācija Ņujorkā. Kā palīdzības biedrībai, tās statūti nedaudz ierobežo biedru uzņemšanu, bet arī tam var tikt pāri. Pie biedrības var dibināt neierobežotu skaitu kultūrálu pasākumu, kā teātra trupas, korus, kādas biedrībā jau ir pastāvējušas, tā arī literātu, mākslinieku u. c. kopas.

Kad Ņujorkā nebija citu latviešu organizāciju, biedrība darbojās arī politiskā laukā, kaut gan tas nesaskanēja ar statūtiem. Tagad ir nodibinātas speciālas organizācijas politiskiem mērķiem, un biedrībai šie pienākumi atkrīt.

Nevar paiet garām arī īsti demokratiskai iekārtai. Tā biedrus uzņem, neprasot viņiem ne politiskos, nedz reliģiskos uzskatus, izglītību vai materiālo stāvokli. Tāpēc te satiekas visi latvieši ar visiem vienādām tiesībām. Biedrības sapulces, atbraucēju izpratnē, patiesībā ir paplašinātas valdes sēdes, kurās katrs var piedalīties, izteikties vai sekot debatēm. Visiem ir vienādas tiesības, kā biedriem, kas jau 30 un vairāk gadu biedrībā, tā tiem, kas nupat iestājušies. Tas pats attiecas uz pabalstiem, kas ir jau statūtos noteikts — ja kāds ir tiesīgs, tas var to saņemt. Pabalsti gan šīs dienas izpratnē nav lieli, bet tie ir pašu sakrāti un pabalstos patiesībā var izņemt vairāk kā 25 gadus iemaksāt nodevās (nodevas jāmaksā tikai 25 gadi, pēc tam tiesības uz pabalstiem paliek bez turpmākām nodevu maksām). Tas iespējams tikai tāpēc, ka biedrības fondi ir noguldīti bankās un tie nes % %.

Lai gan Ņujorkas Latviešu Biedrība, savu īpatnējo statūtu dēļ, nav oficiāli saistījusies centrālajās latviešu organizācijās, tā tomēr sadarbojas. Tā 18. novembra svinības, ko līdz 1949. g. sarīkoja ŅLB un tagad rīko Ņujorkas latviešu organizāciju padome — Ņujorkas Latviešu Biedrības ļaudis nepārtraukti visus šos gadus piedalās šo svētku sarīkošanā, veicot

galvenokārt numurēto ieejas karšu pārdošanu un kopējā pārskata sastādīšanu.

Ja Ņujorkas Latviešu Biedrība jau 70 gadus ir pratusi pulcināt savā vidū latviešus, uzturējusi dzīvas latviskās tradīcijas un valodu, tad kāds pamats ir šaubīties par nākotni vēl jo vairāk tādēļ, ka katrs ASV iemītnieks lepojas ar piederību kādai vecai organizācijai. Kāpēc latviešiem tā nevarētu būt Māmuļa — ŅUJORKAS LATVIEŠU BIEDRIBA!

Ņujorkas Latviešu Biedrības 70 gadu sākumi

LATVIEŠU ieceļotāji Amerikā kā pirmos sabiedriskās dzīves institūtus dibināja biedrības un tikai vēlāk — draudzes. Šis konstatējums attiecas arī uz miljonu pasaules pilsētu Ņujorku, kur pag. g. simta pēdējos gadu desmitos ieradās latvieši, lai sāktu jaunu dzīvi.

Ņujorkas Latviešu Biedrība (New York Latviešu Biedrība) nodibināta 12 St. Mark's Place telpās Manhetenā 1893. g. 7. janvārī, inkorporēta pēc Ņujorkas valsts likumiem, un tā paša gada 23. oktobrī apstiprināti arī pirmie statūti. Pēc 3 gadiem nodibinājās otrs institūts — draudze, ko mēs pazīstam ar nosaukumu: Ņujorkas Latviešu ev.-lut. Svētā Mateusa draudze. Pēc šiem diviem sabiedriskiem institūtiem Ņujorkā daudzo gadu tecējumā bijušas daudzas vēl citas organizācijas-biedrības, bet tās gandrīz visas izbeigušas savu darbību vai pārveidojušās, vienīgi palikusi pati pirmā — šīs dienas jubilāre, kuŗai pienākas Ņujorkas latviešu māmuļas gods. 1898. g. biedrība nosvin 5 gadu jubileju ar banketu un 1903. g. atskatās uz 10 gadiem, pasaka, ka tā ir vienīgā biedrība Ņujorkā.

Ņ. L. B. dibināšanas gads sakrīt ar kādu visai svarīgu notikumu, proti, ar Kolumba pasaules izstādi Čikagā, ko rīkoja sakarā ar Amerikas 400 gadu atklāšanas atceri. Uz to pirmo reizi kājas āva arī latvieši, un šī ir pirmā reize, kad latvieši piedalās pasaules izstādē.

Uz izstādi latviešus mudināja piedalīties Latvju Dainu izdevējs Henrijs Visendorfs, kas toreiz bija pasaules izstādes komitejas loceklis. Tā bija liela atcere rādīt pasaulei bagāto latvju folkloru — Latvju Dainas.

Mākslinieks Jūlijs Fedders Čikagā toreiz izstādīja savu gleznu — Mana māja.

Tai pat laikā latviešu prese populārizēja ar daudziem rakstiem Amerikas demokratiju, zemi un, protams, pašu izstādi, par kuŗu plašus rakstus Austrumā sniedza tā speciālais korespondents Miķelis Klaustiņš, kas ieradās uz izstādi. Graudiņu Kārlis Austrumā publicē rakstu „Par lat-

viešiem tālumā" (Austrums, 1893), kur ziņo starp citu arī par Ņujorku, ka „Ņujorkā piemīt apm. 120 latviešu, no valdības 1893. g. apstiprināta Latviešu Biedrība". Tātad, arī pašai tautai biedrības dibināšana un tās eksistence bija zināma un tās aizsegs deva drosmi daudziem latviešiem grūtajos bēgļu ceļos, kas veidojās starp Liepājas, Rīgas un Ņujorkas ostām.

Ņ. L. B. dibināšana notiek lielas saimnieciskas krīzes laikā. Streiko dzelzceļnieki un paralizē vai visu ASV dzelzceļu satiksmi. Apstājas kūpēt fabriku dūmeņi un iecerotāji-strādnieki ir pilnīgi bezizejas stāvoklī. Tai laikā valdības sociālā nodrošināšana vēl bija tāls sapnis, tāpēc biedrību dibinātāji biedrības kodolā lika noteikumus par savstarpēju atbalstu un palīdzību slimības un nāves gadījumos.

Biedrību nodibina 17 latvieši, kas dibināšanas aktā parakstās tik izteikti latviski, ka šī viņu rīcība un statūtu noteikums, ka biedrībā uzņem „latviski runājošas" personas, tālredzīgi apzīmogo visu šīs organizācijas dvēseli. Šie latvieši pēc minētā akta ir: Biķeru Juris, Bušu Jānis, Kreicbergu Fricis, Demutu Hermanis, Ereminu Leons, Flambergu Jānis, Hofmaņu Kārlis, Kļavu Krišus, Miežu Antons, Paukšēnu Reinholds, Rudeļu Jānis, Sedliņu Jēkabs, Šrederu Jānis, Štelleru Pēteris, Šteinbergu Fricis un Vagneru Fricis. Visi viņi parakstījuši savus vārdus toreiz populārajā — aristokratiskāajā ģenetīva formā, pie kam Bušs dzimtenē bijis pagasta vecākais, Šteinbergs — pagasta rakstvedis un Eremins — koņa vadonis.

Te šī raksta autoram jāpiemin, ka pagaidām ir gandrīz neiespējami restaurēt biedrības gaŗo vēsturi, jo tās vecākās protokolu grāmatas gadu gaitās pazudušas. Var gaismā celt tikai dažas drumstalas no aizvadītiem gadiem, cilvēkiem, kas tajā darbojušies un ielikuši tur savu darbu, mīlestību uzticībā saviem likteņa biedriem. Ko še sniegšu, būs samērā niecīgs zieds, bet tas lai būtu pamudinājums Ņ. L. B. biedriem pašiem uzmeklēt tos tautiešus, kas vēl dzīvi un kuŗi var pakalpot šim mērķim.

Ņujorkā, tās priekšpilsētās vai arī štatā 1897. g. dzīvojuši šādi latvieši, kas daļa būs bijuši arī Ņ. L. B. biedri. Šie vārdi ņemti no A. Kaufmaņa „Amerikas Latviešu Adreses 1897. un 1898. g., izdev. Klivlendē, Ohio". Tie ir: Jānis Arķis, Gustavs Auns, C. Āboliņš, A. Arders, G. Baude, G. Bergs, A. Bušs, Jānis Brezinskis, J. Birznieks, A. Blūms, F. Bertolde, Līna Bunke, Olga Brence, G. Bergs, Georgs Birdiņš, Jānis Bušs, Jānis Bergs, Reinis Bergs, S. Birznieks, Jānis Cimermanis, J. Daimona, Dr. Daugulis, C. Dāvidsons, H. Demuts, J. Freibergs, Flamberg, Grunovs, A. Gutmanis, K. Grisons, J. Gutovs, F. Hūns, J. Ikvilds, Juškēvics, Jur-

gensons, M. Jansons, Jānis Jankovskis, Jaujietis, Viljams, Lamberts, K. Kronbergs, K. Kalnings, F. Klintons, Jānis Kārklipš, Ernests Klears, Kārlis Laurinaitis, J. Lāce, M. Lukševics, J. Lindbergs, Jānis Millers, Kārlis Neilands, Emīlija Neilands, Fricis Neilands, M. Rolmanis, Jānis Rudolfs, E. Rosenbergs, Kārlis Rapmonds, Zīverts, F. Sternbergs, Krišjānis Švārbšteins, Kārlis Švārbšteins, Marta Švārbšteins, J. Treilons, Jānis Treilibs, J. Vanags, J. Vanags, Henrijs Verners.

Kā redzams, šē ir niecīga latviešu daļa, jo viņu skaits bijis daudz lielāks, bet ne visi devuši adreses. No pieminētiem pieci ir arī pirmie N. L. B. dibinātāji. Vēl kā pazīstamus var pieminēt Jāni Jankovski, vēlāko Kanadas latviešu Džones tēvu, draudzes ērģelnieku Jāni Cimmermani un draudzes priekšnieku K. Baudi.

Tie ir vārdi, kas būs izzuduši no tautas atmiņas, tikai vecie raksti vēl par viņiem liecina un runā...

Par izceļošanas kustību uz Nujorku vēl liecina citi dati. J. Zīberga izdotā laikrakstā „Amerikas Vēstnesis” 1900. g. ir šāds „vēstījums”: „Caur šo darām radiem, draugiem un pazīstamiem zināmu, ka laimīgi, sveiki un veseli Nujorku sasniedzām tai 12. jūnijā. Mēs atstājām Jelgavu 23. maijā un Hamburgu atstājām ar tvaikoni „Batavia” tai 31. maijā. Nujorkā mēs tapām no mūsu svaipa J. Jankovskij kga laipni sagaidīti. Mūsu tagadējā adrese ir Mrs. Līna Lūse, care of J. Jankovskij, 124 E. 116 St., New York city, U. S. of America.”

Nujorka ir ostas pilsēta, kur bieži mainās dažādi ļaudis. Arī latviešiem tā ir tikai palikšanas vieta uz zināmu laiku. Daudzi, nonākuši Amerikā, vēlas kļūt par zemkopjiem, jo pilsēta nomāc. Tā, piem., „Amerikas Vēstneša” 1897. g. marta numurā rakstā „Iz Nujorkas” sacīts: „Vispēdīgi jāpiemin, ka arī par koloniju lietām tika runāts. Komiteja ziņoja tautiešiem, ka no Viskonsinas valsts ir ienākušas svarīgas vēstis, par kurām tiks vairāk pārrunāts un apspriests...”

Šai rezultātā no draugu pulka šķīrās Jānis Jankovskis un dodas uz Kanadas mežiem farmu iekopt. Tur, kā zināms, viņš pieņem jaunu vār-

Attēlā pa labi:

NUJORKAS LATVIEŠU STĪGU ORĶESTRIS 1907.—1917.

1. rindā no kreisās: Ed. Missiņš, K. Purmalis. 2. rindā: P. Kaups, Rauska, O. Sauermans, Šereševskis, R. Freimanis, Heifelds. 3. rindā: P. Asmenis, E. Smith, N. N., K. Steinblūms, R. Hofmanis, N. N.

du — John Jones un palīdz jauniem latviešu ieceļotājiem dažādās gadu dekādēs. Biedri, kā bites pulcējas ap savu māti, — pulcējās ap savu biedrību, kuŗas mērķis atbilda visām tām iebrucēju vajadzībām, ko viņi sastapa jaunajā dzīvē.

N. L. B. mērķis ir radniecīgs visām tām latviešu biedrībām, kas toreiz dibinājās vai jau eksistēja Bostonā, dib. 1889. g., Filadelfijā, dib. 1892. g., Čikagā, dib. 1897. g., u. c.

Ed. Pearsons norāda, ka dibināšanas laikā ASV valdījusi smaga saimnieciska krīze, sociālā apdrošināšana bija vēl tāls sapnis, un tāpēc biedrības dibinātāji organizācijas kodolā lika noteikumus par savstarpēju atbalstu un palīdzību slimības un nāves gadījumos (skat. O. Akmentiņa „Amerikas Latvieši I, 44. lp.).

N. L. B. mūžs ir kā gaŗa upe, kas plūdusi pa samērā mierīgu ceļu, jo tai bijusi dziļa gultne. Pie biedrības piederēja dažādu uzskatu tautieši, bet viņus kopā saturēja viens svarīgs faktors — palīdzība nebartās dienās. Ar to arī izskaidrojams, kāpēc daži biedri citās organizācijās izcēlās vairāk, jo savā biedrībā viņu darbību ierobeņoja statūti un stingrie mērķi, kuŗus nevarēja tik viegli lauzt.

Biedrības devīze: „Draudzība, labdarība, vienība“ ir liels pīlars, pie kuŗa var tverties tautietis sveņumā. Tālāk to nosaka arī biedrības mērķi: „Sniegt palīdzību aktīviem biedriem slimību gadījumos, izmaksāt mirušā biedra bērnu naudu vistuvākajiem pakalpalicējiem un kopt, cik iespējams, vispārīgu labdarību un rūpēties, lai tiek paplašināta gara izģitība un materiālā labklājība biedru starpā.“ Tālāk 1910. g. 16. janv. pārlabotos un papildinātos statūtos sacīts, ka „šo mērķu sasnieģšanai biedrība var: sarīkot bazārus, teātrus, zinātniskus, literāriskus, mūzikālus u. t. t. vakarus, var iekārtot bibliotēku, sastādīt dziedātāju kori un instrumentālu orķestri“.

Par pašiem biedriem sacīts: „Katram biedram pienākas tiklab sabiedrībā, kā ārpus tās pieklājīgi un kārtīgi uzvesties, sevišķi sapulcēs un publiskos izrīķojumos.“ Agrāk, pieteicoties biedrībā, bija jāmaksā iestāņās nauda no 18—45 gadiem 3 dolari, bet vecāķiem par 45 gadiem par katru gadu viens dolars vairāk (tagad 3 dolari vairāk).

Statūtos sacīts, ka „mēneša un citas maksas kārtīgi katru mēnesi jāmaksā, jāriķojas biedrības statūtu robeņās, jāveicina biedrības plauķšana un attīstīšanās kā materiālā, tā ģarīgā ziņā un jāapmeklē pēc iespēģas biedrības sapulces un izrīķojumi“.

Agrāk biedri maksāja 50 centi mēnesī un „1 dolaru liķa naudas“. Sli-

mību gadījumos varēja saņemt palīdzību, pirmās 6 nedēļas 6 dol. un pārējās 3 pa 3 dol. nedēļā. Slimības nauda vienā gadā netika vairāk izmaksāta par 45 dolariem. Mirušā piederīgie saņēma 100 dolaru bērņu naudas.

Kaut tagad grozījušies skaitļi, biedrības kārtība palikusi tāda, kādu to redzam 1910. g. un 1948. g. pieņemtos statūtos, kas pārlaboti un papildināti 1927. g. 5. febr., 1937. g. 2. janv. un 1947. g. 1. nov. Ar 1910. g. biedrībā uzņem arī sievietes.

Uz ārpusi Ņ. L. B. korespondē ar sev līdzīgām biedrībām Bostonā, Filadelfijā un citur. Biedrība viena otru iesaicina uz teātra izrādēm, zaļumiem un jubilejām, apmainās ar informāciju, piem., 1903. g. 17. aprīlī Filadelfijas Brīvo Latvju b-ba piesūtījusi Ņ. L. B. viņai zināmās latviešu adreses, kas dzīvo ASV. Tikai pēdējos gados šīs draudzīgās saites mazliet atslābušas un sakari gandrīz vai izbeigušies.

Par to tagadējais Ņ. L. B. priekšnieks Aleksandrs Homičs raksta: „Cēršim, ka drīzumā atkal šī draudzība atjaunosies, jo visas tās dibinātas ar vienādiem mērķiem un visus šos gadus mēģinājušas atvieglot latviešu grūtības šajā krastā, kā arī tos saglabāt latviešiem. Tas arī pilnā mērā, liekas, ir izdevies.“

Ap 1902. gadu Ņujorkā ierodas no Rīgas Pārdaugavas vasaras teātra aktrise Vilija Jansone-Šlosberga, kas pie biedrības rīko teātra izrādes un piedāvā režijas Bostonas Latviešu Biedrībai. Bostonieši neskopojas. 1897. g. 11. marta Bostonas Latv. b-bas protokolā minēta korespondence ar Ņujorku. „Tālāk Butes kungs lika priekšā New Yorkas Latviešu Biedrībai nosūtīt ielūgumu uz teātri un balli. Kopsapulce to pieņēma un uzdeva šī vakara rakstvedim to izdarīt.“ Tajā pašā kopsapulcē priekšnieks ziņo, „ka uz viņa adresi piesūtīts ielūgums un 4 ieejas kartes uz teātri un balli 6. martā no New Yorkas Latviešu Biedrības“. Kas par lugu uzvesta, nav minēts, bet teātris spēlēts.

Vēl tālāk (protokols 1897. g. 9. sept.): „Kā korespondences bija ienākušas 2 vēstules, viena no New Yorkas Latv. biedrības un otra no Kalifornijas. Uz pirmo nolēma, ka rakstvedim jāatbild ar pateicību par ielūguma pagodinājumu ielūgt uz viņu zaļumu svētkiem, kā arī darīt viņiem zināmu, kādā laikā mēs noturam savas sapulces un atvēlēja rakstvedim uz priekšu uz tādiem ielūgumiem pašam tūlīt, bez kā biedrībai zināmu darīt, atbildēt.“

Vēl kāda korespondence ar Bostonu (protokols 1898. g. 10. apr.): „Kā korespondence bija vēstule no New Yorkas Latviešu Biedrības, kurā uz-

aicina visas Amerikā atrodošās biedrības vienoties un izdot latviešu laikrakstu. Priekš tam biedrība ievēlēja trīs kungus kā J. Videnieku, J. Šitki un A. Buti, kuŗi lai sarakstās ar New Yorkas Latviešu Biedrību un nākamā sapulcē varētu sniegt biedrībai tuvākas ziņas.“ Kādas bijušas Nujorkas ziņas, nav protokolos atrodams, bet interese bija uzlabot toreizējo latviešu presi, kas nebija objektīva. Piem., samērā daudz noklusēta N. L. B. un tai līdzīgo biedrību darbība, kamēr plaši izcelts draudžu un sociālo taisnības cīnītāju darba fonds.

1903. g. 17. janv. N. L. B. svin pirmos desmit darba gadus. Sīkāka programma mums nav zināma, bet kāds sīks rakstiņš „Amerikas Vēstneša“ 1903. g. 15. janv. numurā stāsta: „Tādu aukstumu, ar kuŗu mēs tiekam šinī ziemā apmeklēti, nav Nujorkas iedzīvotāji ilgi redzējuši. Pie tā pienāk vēl tas grūtums klāt, ka ogles ir ļoti dārgas un par dārgu naudu vēl reti dabūjamas. Caur to nu nāca priekšā eļļas krāsniņu fabrikantiem labs plaujaslaiks. Ļaužu pulka, īpaši strādnieku kārtas, sāka savus dzīvokļus apsildīt ar zemes eļļas krāsniņām. Eļļas ķēniņš Rokfellers to redzēdams, ka ļaudis sāk vairāk viņa mantu lietāt, paaugstināja arī savas preces cenu un taisa tā nabaga ļaužu trūkumu sev par bagātu peļņas avotu.“

Tā zināms, ka lielā salā nosvinēti pirmie desmit gadu svētki Schutzenhallē, 12 St. Mark's Place Manhatenā.

Jau reiz pieminētais J. Jankovskis atsedz arī kādu dziļāku ieskatu biedru starpā, ko izgaismo savā korespondencē, kas ievietota Amerikas Vēstnešā 1900. g. 15. febr. nrā. Tur attēlotas toreizējās biedrību un draudžu attiecības, bet jāpiemin, ka Jankovskis bija kontrā arī pret mācītāju H. Rebani. Pēdējais tai pašā laikrakstā ir teicis par Jankovski arī tā, ka „ar savu rakstīšanu Jūs taisāt tikai mulķības“ u. t. t., bet Jankovska korespondence atsedz biedrības tā laika dzīves izskaņu.

„Nujorkas Latviešu Biedrība izrīkoja 21. janv. jautāšanas un izskaidrošanas vakaru. Apm. 40 personas bija ieradušās, kuŗu starpā atradās laba daļa no Nujorkas ev.-lut. St. Mateusa draudzes locekļiem. Bija diezgan uzkrītoši, ka jautāšanas bija tā sakot visas par reliģiju, ticību un bībeli ņemtas, jo N. L. B. sastāv gandrīz pavisam no sociālistiem (mans retinājums. O. A.). Priekšniecībā ir ievēlēti tādi vīri, kuŗi paši saka, ka Dieva un vella neesot... Zināms, tie strādā „tautiski“, tie vaimanā par to, ka tautieši apmeklē tik mazā skaitā jautāšanas vakarus...“ Kaut kā aizvainots savās jūtās, dedzīgais patriots vērsas ar asu un izaicinošu brīdinājumu: „Sargies arī tu, tautieti jeb tautiete, neiestāties tādā bied-

rībā par biedri, kur tautas gods, tautu visu dārgākā manta ticība, top ar kājām mīta un apsmieta. . .“

Pēc Ed. Pearsona paskaidrojumiem apgalvojums par sociālistiem esot nelabvēļu ķēngu rakstu darbs avīzēs.

1909. g. 21. febr. biedrība rīko jautājumu izskaidrošanas vakaru, kurā referē mācītājs Jānis Steiks par tematu: „Dievība latviešu priekšvēsturiskā laikmetā.” Laikraksts „Strādnieks” par to 1909. g. 5. martā, starp citu, dod šādu atzīmi: „Visu referātu nav iespējams atstāstīt, ka tas bija smags un grūti ļāvās sevi saprasties. Lielākā apmeklētāju daļa pat neprata referātam sekot un skatījās uz referentu no jocīgās puses. . . Uz jautājumu izskaidrošanu Steika kungs nepalika un par vairākiem jautājumiem par reliģiju klausītājiem bija jātiek pašiem galā. Vēlam, kaut uzmodinātā Ņujorkas Latviešu „māmuļa” (Ņujorkas Latviešu Biedrība) strādātu tālāk un sarīkotu uz priekšu vairāk saprotamus referātus par tādiem jautājumiem, kuri nenorisinātos ārpus telpas un pirmslaika sākšanos.”

Kā varam lasīt, Ņ. L. B. „māmuļas” godu jau izpelnījusies 1909. gadā un pilnīgi no pretēja politiskā lēģera.

Biedrības dzīvē ieskanas arī laikmeta balsis — 1905. g. revolūcija Latvijā un tās atbalsis, ko atnesuši latviešu revolūcionāri Amerikā, kas dibina jaunas biedrības, piem., otru palīdzības b-bu „Auseklis”, attīsta rosīgu kultūras dzīvi ar teātra izrādēm, koŗu koncertiem, kā arī ienes politisku aktivitāti, nesaskaņas un grupēšanos pēc sava sociālā stāvokļa. 1909. g. 4. aprīlī Ņ. L. B. rīko referātu G. Bernhardam-Beikam par tematu „Kas izsauca revolūciju Baltijā”. Ieeja 5 centi. Atreferējuma par to trūkst presē, bet varam pieminēt, ka runātājs bijis aktīvs kreisā spārna sociālists, kas vēlāk kļuvis komūnists, zemkopības komisārs P. Stučkas padomju valdības laikā 1919. g. Latvijā.

Biedrība jautājumu vakarus un citus sarīkojumus sludina toreizējā „Strādniekā”, kas iznāca Bostonā. 1912. g. 17. janv. Ņ. L. B. rīko jautājumu izskaidrošanas vakaru par tematu: „Vai tagadējā sabiedrība pastāv no divi stingri noteiktām šķirām”. „Pie jautājumu izskaidrošanas piedalīsies J. Rovičs. Rīcības komitejā: K. Šulcs, Kr. Zichmanis, Em. Sproģe, Ed. Pearsons un K. Neumans.” Tā paša gada 20. aprīlī rīko mūzikāli-literāru vakaru” ar „ievērojamu” mākslinieku piedalīšanos. Pēc

tam deja pie stīgu mūzikas. Sākums 8:30, beigas 5 no rīta. Ieeja 25 centi. Garderobe brīva“.

30. maijā Oak Hill parkā, Newton, Longailendā, rīko zaļumus „Godalgota Bumbotava — 3 dāmu un 3 kungu godalgas. Spēlē latviešu stīgu orķestris.“

Atrodam arī sludinājumus, kas rāda, ka biedrībai ir 90 biedri un 2000 dolaru pamatkapitāls un tā ir „labākā palīdzības biedrība Ņujorkā“.

17. nov. rīkots jautājumu izskaidrošanas vakars par tematiem: „Kas ir apziņa? Kuŗa partija tā labākā? Kas strādniekus sadala partijās?“

Nevarētu sacīt, ka tie nebūtu diezgan patstāvīgi temati, par kuŗiem ņujorkieši debatējuši 1912. gadā. Tai laikā biedrībā bija 90 biedri.

1913. g. 11. janv. Teutonia Assembly Hallē, 114 E. 16. ielā rīko biedrības divdesmit gadu pastāvēšanas svētkus „ar deju, amora pastu“. Ieeja \$1.50, bērniem 50 centi. Pēc Dr. N. Viksniņa informācijas uz šo jubileju Filadelfijas Brīvo Latvju Biedrība sūta kā savu pārstāvi K. A. Rāviņu, kam jāapsveic jubilāre, dodot viņam līdz 15 dolarus reprezentācijas naudas. K. Rāviņš vēlāk bija latviešu laikraksta „Amerikas Balss“ redaktors un Latvijas konsulāta darbinieks Ņujorkā.

Interesanti, ka šai laikā biedrībai ir drusku citādāks nosaukums — to sauc Ņujorkas Latviešu Palīdzības Biedrība, un šāds apzīmējums figurē rakstos vairākas reizes. Kad Bostonas latviešu palīdzības biedrība 1914. g. svin savas biedrības 25 gadu jubileju, no Ņujorkas jubilāri personīgi apsvēic Ņ. L. B. priekšnieks J. Rovičs un A. Mežlauks.

1913. gada 22. februārā ģenerālsapulcē Ņ. L. B. nolēma uzaicināt visas brīvās, neatkarīgās tautiskās organizācijas apvienoties vienā vispārīgā organizācijā, lai 1) uzturētu kontaktu, ceļojot, veicinātu biedrību labklājību un organizāciju attīstību, 2) lai uzturētu kultūrālu kopdarbību, 3) lai apkarotu individuus un grupas, kas sēj naidu un neuzticību latviešu strādnieku starpā, 4) lai dibinātu ASV neatkarīgu izglītības un kultūras centienu izpaudēju laikrakstu (izraksts no Filadelfijas Brīvo Latvju Biedrības protokola), ar sekojošu sludinājumu (Strādnieks, 1913. g. 21. janv. nrā): „Visas latviešu palīdzības biedrības Ziemeļ Amerikā tiek uzaicinātas apvienoties vienā Latviešu palīdzības biedrību organizācijā. Stājaties sakarā ar New Yorkas Latviešu Palīdzības Biedrību. Apvienotās komite-

jas sekretārs J. Rovičs.“ Pasākums tomēr nav realizējies, bet ideja bija apsveicama.

Vēl jāatzīmē, ka noticis referāts „par tuberkulozi. Referāts pušķots ar miglas bildēm.“

1914. g. janvārī biedrības rīcības komiteja nolēma sastādīt kori. To noorganizēt un pagaidām arī vadīt apņēmās Gustavs Auns; pirmais mēģinājums ceturtdienas vakarā 29. janvārī, biedrības telpās. Tā paša gada 11. aprīlī Sokolu zālē, E. 72. ielā biedrības sarīkojumā izrādīta luga „Lielais vinnests“, uzstājies koris, spēlējis latviešu stīgu orķestris. Izdots \$99.80, ieņemts \$76.10, iztrūkums \$23.70.

Bez tam 7. jūnijā (1914. g.) rīkots izbraukums zaļumos uz Pleasure Bay hoteli, kur ieņemts \$80.15, izdots \$64.20, atlikums \$15.95. Visvairāk ieņesuši zuši un bumbošana. Tai vasarā notikuši vēl vieni „zaļumi“ 16. augustā, kuņus apmeklējuši 29 biedri un 61 nebiedrs. Rīcības komiteja uzdevusi 46 biedru vārdus, kas nebija ieradušies, lai biedrība no tiem ieķasē dalības maksas.

1917. g. 7. aprīlī rīko koncertu „Baltijas Trūkuma cietējiem“, bet 14. aprīlī uzved Aspazijas lugu „Zaudētās tiesības“.

1918. g. 5. janv. Ņ. L. B. 25 gadu jubileju atzīmē Labor Temple, 247 E. 84 St., „ar runām, goda mielastu un dejām“. Zem aicinājumiem parakstās: K. Ozoliņš, P. Freimanis, V. Dimdiņš, Ch. Lodiņš, bet revīzijas komisijā: Chs. Kalnings, Augusts Pinepuks un Jānis Rovičs.

No pieminētajiem Augusts Pinepuks pazīstams kā vienīgais veclatvietis, kas Amerikā komponējis latviešu dziesmas, tās iznāca Rīgā, ar nosaukumu „Auseklis“.

Pēc ilggadīgā Ņ. L. B. sekretāra Eduarda Pearsona Atmiņām var skicēt biedrības vēsturi mazliet atpakaļ. Tā par priekšniekiem 1909. g. bijis dibinātājs Jānis Bušs (tagad Ņujorkā pazīstamā ārsta Ericha Buscha tēva brālis), 1910. un 1911. g. Fricis Krūze, 1912. g. Karl Sichmanis, 1913.—1915. Jānis Rovičs, 1916.—1918. Ansis Mežlauks, 1919. g. Vilis Dimdiņš, 1920.—1921. Augusts Grāvis, 1922.—1931. Edvins R. Pilsums. Citi uzrādīti nākamā rakstā.

Pirmā pasaules kara laikā biedrība bēgļiem no dzimtenes palīdz ar naudu, pārtiku un drēbēm. Tāpat ar naudas sūtījumiem tiek palīdzēts

jaunai Latvijas valstij, kaut arī ne tik izteiktā veidā, kā to darīja toreiz Amerikas Latviešu Tautiskā Savienība. 1919. un 1920. g. latviešu organizācijas Ņujorkā sarīkoja pirmos Amerikas Latviešu kongresus, kur nolēma atbalstīt Latvijas valdību.

Ņujorkas Latviešu Biedrība garajā gadu tecējumā iziet cauri kreiso organizāciju aplenkumam, kas savā laikā ir nospiedošā vairākumā. Līdz 1935. g. biedrības politiskais iekrāsojums ir mainīgs. Daudz atkarājas no priekšniekiem un izvēlētās vadības.

Ar 1935. g., kad biedrības vadību uztic Džonam Lenowam, biedrībā pulsē un atdzīvojas tautisks gars.

Visumā biedrība gribējusi palikt apolītiska un bezpartejiska „kā sabiedrība, kur katrs latvietis, kādi arī viņa politiskie uzskati būtu, varētu iestāties par biedri. Šo pozīciju biedrība nekad nav mainījusi,” teikts Ņ. L. B. 50 gadu jubilejas rakstā.

Attēlā pa labi:

Diploms par piedalīšanos iecelotāju mūzeja izveidošanā

OF IMMIGRATION

THE AMERICAN MUSEUM

SPECIAL AWARD

This is to certify that, in recognition of outstanding
service to the Unity of the American People
New York Latvian Society

Having effectively participated in the National Appeal for funds to establish
the great Shrine of the American People at the foot of our beloved Statue of
Liberty, is hereby in grateful tribute awarded this

Citation Of Merit

for its contribution to this historic and patriotic enterprise, to the great and lasting credit of the Society
and its members.

Chairman
PRESIDENT BOARD OF TRUSTEES

Chairman *Ed. G. G. G.* *President*
CHAIRMAN EXECUTIVE COMMITTEE
MANAGER

Ņujorkas Latviešu Biedrības vēlākie gadi

PIRMAIS pasaules karš vairākus gadus Ameriku nemaz neskāra, tikai ieceļošana samazinājās. No 1911.—1914. g. ASV oficiāli ieradās 2776 latvieši, bet no 1915.—1919. g. tikai 730. Tādēļ sabiedriskā dzīve turējās sava sastāva robežās. Ņujorkas latviešu biedrību raksturo pašas dati no rīcības komitejas protokolu grāmatas.

1915. g. 9. janvārī gada svētku sarīkojums noticis Harlem Casino telpās (116 St. & Lenox Ave., N. Y. C.), programmu vadījis A. Mežlauks, apmeklētāju ap 150. Par ieeju ņemti 35 centi, biļetes pie kases ņemuši 96 nebiedri un 31 biedrs. Balles rēķinos redzams, ka saņemts \$77.80, līdz ar biļetēm ienākumus devis laimes ritenis, augļi un pīrāgi. Izdots par zāli 43 dolari, latviešu orķestrim 30 dolaru, kopā ar citiem izdevumiem \$81.22. 11 biedri samaksājuši vēlāk, 29 biedru vārdus, kas neapmeklēja sarīkojumu, nodod kasierim „priekš piedzīšanas“ (Protokols Nr. 1, 1915. g. 16. janv.)

Rīcības komitejas nākamā sēdē nolemj rīkot literārisku vakaru 13. martā biedrības telpās, 12 St. Mark's Place, un zāle būs par brīvu. E. R. Pilsums uzlūdzis Ņujorkas latviešu stīgu orķestri, lai nāk spēlēt par pazeminātu cenu, „bet orķestra sekretārs Rauska un Sauermans devis atbildi, ka „viņi nāks pieci vīri par 15 dolariem, ne lētāk kā 3 dolari gabalā“. Pēc īsām debatēm rīcības komiteja nāk ar lēmumu ņemt citus mūzikantus. Vēlāk redzams, ka par Junga (Young) mūziku izdots tāpat 15 dolaru. 13. marta izrikojumu ievadīja atklāšanas maršs, tad runāja priekšnieks A. Mežlauks; koris dziedāja Vēbera Dziesmu slavu, tautas dziesmu Kur tu augi, daiļa meita un Baumgartena Svešumā. K. Sichmans deklamēja, bija vēl duets, kāda karikatūra un noslēgumā kvarteta Svētku maršs. Ieeja 25 centi. Par 58 biļetēm ieņemts \$14.50, par laimes riteni 13 dolaru, par puķēm 10 dolaru, kopā ar citiem ienākumiem summa \$46.47; izdots \$34.95, atlikums \$11.52. (13. janvāra un 20. marta sēžu protokoli Nr. 3 un 4.)

4. jūlijā izbraukums zaļumos izdevies ar vairāk kā 100 dolaru apgrozījumu. Kasieris E. R. Pilsums pārdevis 86 biļetes. Ed. Pearsons pārzinājis bumbotavu, pārdevis 221 vīriešu un 100 sieviešu talonus. Pie laimes riteņa stāvējis K. Sichmans. Viesu pamieļošanai sagādāts 40 mārciņu žāvētu zušu, ar tiem tirgojušies H. Fišers un V. Hermansons. Dejas vadījis A. Mežlauks, spēlējis Junga (vācu) orķestris. Neskatoties uz „zaļumu“ labo izdošanos, rīcības komiteja nolemj, ka 45 biedriem, kas nav bijuši, jāmaksā 25 centi katram. Tas savukārt rāda, ka biedrībā bijuši 64 biedri. (19. jūn. un 6. jūl. protokoli Nr. 5 un 6).

1915. gada vasarā bijuši vēl otri zaļumi 8. augustā Hofmaņa parkā (Westchester, N. Y.). Par dejas vadoni atkal ievēlēts A. Mežlauks, par kasieri E. R. Pilsums, pie bufetes A. Grāvis un G. Auns, citos amatos puslīdz tie paši, kas iepriekš. Kases pārskatā uzrādītas 80 ieejas biļetes, bet šo ienākumu pārspējusi bufete un bumbotava. Ieņemts \$102.80, \$8.09. (26. jūl. un 10. aug. protok. Nr. 7 un 8.)

Bazāru sāka sagatavot laikus un tas notika 23. oktobrī Harlem Casino zālē. Jau vasarā izdeva subskripcijas listes mantu vākšanai, paredz 1500 lozes (10 centu gabalā). G. Auns sastādīja uzsaukumu, ko izlaida 500 eks. Rīcības komiteja jau iepriekš zināja, ka būs ap 50 mantu, vairumā rokdarbi, nolēma iepirkt 12 duču rožu (ne dārgāk kā 5 centi gab.), pasūtīnāja 500 pīrāgus, vienu kasti ābolu, Amora pastkartes (85 no G. Āboliņa). Bazāru izsludināja 4 reizes „Proletarieti” un tikpat „Strādniekā” (kopā samaksājot \$6.80). Norēķinos uzrādīts, ka bazārā pārdotas 158 ieejas biļetes, 1185 lozes, 280 pīrāgi; par āboliem, kas maksāja \$1.80, ieņēma \$4.50, par sludinājumiem programmas otrā pusē 6 dolari. Kopējais ienākums \$195.15, izdevumi \$100.45, atlikums \$94.70. (17. un 30. okt. sēžu protok. Nr. 9 un 10.)

1916. g. 9. janvārī notikusi gada balle, sarīkojumu vadījis A. Mežlauks; notikušas kārtējās ikmēneša sapulces, 6. maijā teātris ar deju un divi vasaras izbraukumi zaļumos (Union Port Pleasure Bay Hotel) u. c., kā par to liecina rīcības komitejas protokoli Nr. 1–14, 1916. g.

1916. gada darbībā svarīgākais un no cita atšķirīgais ir palīdzības darbs par labu „no kara trūkumu cietējiem Baltijā”. Ņujorkas latviešu biedrībā šo priekšlikumu ienes rīcības komiteja ar iepriekšējā gada 17. oktobra sēdes rezolūciju. 25. janvārī biedrības telpās ierodas 5 citu organizāciju pārstāvji — no Cīņas Biedriem, Nr. 2 Sociālistu partijas nozares (divi), D. M. C. kluba un latviešu sociālistisko strādnieku federācijas sekcijas. Apvienotās komitejas sēdi vada E. R. Pilsums, paskaidro-

dams, ka tikušas aicinātas visas latviešu nozares; mērķis kopējs izrikojums par labu cietējiem, „kuŗi atrodas aukstajā ziemas salā bez apģērba un gabala sausas maizes. Palīdzēt vajadzētu katram, neskatoties, kam viņš ticētu un kas viņš būtu.“

Septiņu lappušu protokols saglabājis interesantas debates. Cīņas Biedru pārstāvis gaŗākā runā aizrāda, ka sociālistu mērķis gāzt tagadējo valsts iekārtu, pabalstot cietējus nozīmē palīdzēt valdībai, stiprināt to kaŗā. Nākamās organizācijas pārstāvis izsakās līdzīgi, viņu mērķis palīdzēt atsevišķiem partijas aktīviem darbiniekiem, kas cieš no valdības spaidus; uz šķiru cīņas pamatiem viņi nevarot ar mums (t. i. Latviešu biedrību) principos vienoties. Arī viņš varētu vēl pievienoties izrikojumam, ja atlikumu nodotu „Internacionālei“. Iepriekšējo runātāju papildina tās pašas sabiedrības otrs delegāts, Sociālistu partija būšot vienīgā kaŗa drīzākā izbeidzēja, tādēļ uzaicina stiprināt tikai revolūcionāro daļu.

A. Mežlauks noraida sociālistus, „lai viņi nepūlas mūs aģitēdami“, viņi tikai ielūgti, „lai pabalstītu mūsu cietušos brāļus un māsas Krievijā ar kopēju sarīkojumu“. V. Hermansons deklarē, ka „Latviešu biedrība nedomā tā, kā to izklārējuši sociālistu reprezentanti“. K. Sichmans norāda, ka visas pārējās nācijas vāc pabalstus katra savai tautai, tā arī mums latviešiem ir pienākums pabalstīt savus brāļus un māsas...“ G. Auns: „Nav iespējams lauzt Latviešu biedrības lēmumu, atlikumu dodot vienīgi no kaŗa trūkuma cietējiem.“ Sociālistiem vēl oponē E. R. Pilsums, pastāv, ka vajag „sniegt palīdzīgu roku, lai izaugtu krietni nākotnes cīnītāji, kuŗi būtu spējīgi sagraut tagadējo monarchijas iekārtu“; uzskata kopējo sēdi ar sociālistu partijas delegātiem par izbeigtu. Cīņas Biedru un Nr. 2 Sociālistu partijas delegāti atstāj sēdi. E. R. Pilsums pats šo sēdi arī protokolējis.

Sēdi turpina samazinātā sastāvā. Nolemj, ka izrikojums būs 8. aprīlī, 1916. g. Manhatenā, Harlem Casino, kur telpas būs par brīvu. Līdzekļus nolemj vākt naudā un mantās ar subskripcijas listēm. Programmā uzstājas biedrības koris G. Auna vadībā un orķestris, ko vada biedrs Gardners. Sarīkojumu sludina „Proletarieti“ un „Strādniekā“, kā arī krievu presē, atbalstu sagaida arī no citām latviešu organizācijām un no žīdu biedrī-

Attēlā pa labi:

NUJORKAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS 40 GADU ATCERES SVĒTKI

1933. g.

DINNER
THE HARBETZ ANNIVERSARY
THE NEW YORK LATVIAN SOCIETY
AT JANSSEN'S - 1935

ANTHONY J. JANSSEN
NEW YORK

bas „Young Kurlander”, nolemj sludināties arī „Forwärts” avīzē. Lai paceltu ienākumus palīdzībai, nolemj izlozēt divus krievu zelta piecu rubļu gabalus (ar serijām no 1—15 centu, 15 serijas katrā izlozē). Sarīkojums izdevies labi, mantas palikušas vēl pāri, bet skaitļus nemin; saturīgā protokolu grāmata ar 1916. g. jūliju izbeidzas.

Neatkarīgā Latvija Ņujorkā atbalsojās Amerikas Latviešu 1. kongresā, no 3. līdz 5. janvārim McAlpin hotelī. 29 delegātu grupas attēlā redzam lielu plakātu “Letts for Freedom of Latvija”. G. Dancis dāvinājis trīs himnas ar notīm, Ameriku un Zvaigžņoto karogu atdzejojis Nātru Krišjānis, Dievs, svēti Latviju iespiests no oriģināla. Pauline Dancis dāvinājusi jauno sarkan-balt-sarkano karogu, ko visi saņem ar aplausiem. Amerikas Vēstnesī 1919. g. 4. n-rā pārspiestā fotografijā no Latviešu biedrības redzam Ed. Pearsonu, Edv. Pilsumu, C. Stokmani, K. Sichmani un J. Petriņu.

1920. g. no 4.—6. septembrim Ņujorkā sanācā Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības trešais un Amerikas Latviešu atkal pirmais kongress YWCA telpās (108 East 30 St.), piedaloties 11 latviešu organizācijām. Kongresa apraksts un protokoli iespiesti īpašā grāmatiņā, 40 lpp. Ņujorkas latviešu biedrību pārstāvēja šāda delegācija: Edvins Pilsums, Gustavs Dancis, Jānis Kalniņš, Kārlis Sichmanis un Pauline Kalniņš (protok. 4. lpp.). Edv. Pilsums pirmās dienas pēcpusdienas sēdē ziņo, ka Ņujorkas latviešu biedrība esot gan citiem mērķiem — pašpalīdzībai, — tomēr esot zināma summa — 500 dolaru nolemti priekš dzimtenes trūkumcietējiem, kuri vēl atrodas kasē, jo biedrība nav skaidrībā, kam un kā aizsūtīt (prot. 8. lpp.).

Biedrības vai tās rīcības komitejas protokoli, kas atspoguļotu divdesmitos gadus, šī raksta autoram nebija pieejami, izlietota sarīkojumu kases grāmata. 1920. g. kases atlikums bijis \$32.02, no janvāra līdz jūnijam saņemts \$76.22, kopā 108.24.

1921. g. ievestas biedrības nozīmes.

1923. g. atzīmēta biedrības 30 gadu pastāvēšana.

1924. g. notikuši šādi sarīkojumi: 12. janvārī gada balle, 22. jūnijā za-

Attēlā pa labi:

LATVIJAS NEATKARĪBAS SVĒTKU AKTS
1937. g. 13. novembri

ļumi, 27. jūlijā zaļumi, sarīkojums 7. septembrī, 15. novembrī Mārtiņu vakars un 31. decembrī Jauna gada sagaidīšana.

1925. g. 10. janvārī gada svētki, 4. aprīlī teātris Labor Templī (pārdotas 155 ieejas biļetes), zaļumi 7. jūnijā, 19. jūlijā un 13. septembrī, 14. novembrī Mārtiņu vakars; katru mēnesi, kā parasti, sapulces, apmeklēja slimos, izsniedza pabalstus, pavadīja aizgājušos.

1926. g. atzīmējami tie paši sarīkojumi janvārī un novembrī un divi zaļumi (13. jūnijā 226 biļetes), klāt nāk divi mazāki pašdarbības vakari. Viens bija desu vakars, otrs asprātīgs „širciņu un šlipsis“ vakars. Katra tautiete izgatavoja sev priekšautu un no tās pašas drēbes kakla saiti. Kakla saites sameta vienā maisā, sajauca un lika vilkt vīriešu kārtas locekļiem. Katrs meklēja pēc kakla saites partneri, raugoties uz priekšautiem. Biedrība piedalījās Ņujorkas un apkārtnes latviešu organizāciju apvienotā padomē, kas 1926. g. septembrī svin 3. gada svētkus ar latviešu orķestri un teātri.

1927. g. 5. februārī pārlaboti un papildināti statūti. Bez gada svētkiem un zaļumiem no jauna ieveda „Šķūņu dejas“. Tās bija amerikāņu Barn Dance latviskojums, kuŗā publiku sagaidīja latviešu zemnieku apģērbos vai agrāko laiku kostīmos. Saimnieks pacienāja no alus krūzes, saimniece ar zirņiem. Tā 2. aprīļa „Šķūņu dejā“ bijuši pāri par 183 dalībnieki (ieeja 75 centi). Ienākumu devuši „laulības riņķi“, tos pirkuši puīši un gājuši „laulāties“ pie lielā J. Petriņa, kas tēlojis mācītāju vai citreiz tiesnesi. Kristīne Petriņa pārgērbusies par čigānieti un likusi kārtis. Citi laimi meklējuši ruletē. Kāds bija uzvilcis šerifa mēteli un cepuri un uzlicis „noziedzniekiem strāpi“. 1927. g. 19. novembrī rīkots toreiz populārais „Vaudeville“ vakars.

1928. g. 7. janvārī nosvinēta biedrības 35 gadu jubileja, pārdotas 196 ieejas biļetes un 121 galda karte. 10. martā atkal notikusi „Šķūņu deja“, kas devusi lielāku atlikumu (\$116.10) nekā pagājušā gadā. 10. jūnija zaļumos bijuši vairāk kā 224 dalībnieku, 12. augustā pārdota 171 ieejas biļete. 10. novembrī rīkots Mārtiņu vakars, apgrozījums \$144.15.

1929. g. 12. janvārī gada svētki, apmeklētāju skaits līdzīgs (198 ieejas biļetes); 16. martā „Šķūņu dejai“ vēl lielāka piekrišana (213 biļetes), daudz griez laimes riteni, piedalās vairāksolīšanā, patērē pīrāgus, ābolus un saldumus. J. Petriņš par „laulāšanu“ biedrības kasē ienes 25 dolarus, čigāniete sazīlē \$10.30, „cietums“ ienesis 12 dolarus. Laika biedri tādus vakarus atceras ar labpatiku, visiem bijis ko darīt, gājis jautri. — 9. jūnija zaļumos pārdotas 204 ieejas biļetes, daudz ieņemts par zušiem un desām,

kopējs ienākums \$196.60, izdots \$115.61 (vairāk par mūziku — 45 dolari), atlikums \$80.99. Līdzīgi bijuši 11. augusta zaļumi. 2. novembrī biedrība rīkoja teātri un balli, dalībnieku 200 vai vairāk.

1930. g. 18. janvārī gada balle, pārdotas 249 ieejas biļetes; 8. martā „Šķūņu deja“, pārdotas 186 ieejas biļetes; 15. jūnijā zaļumi, pārdotas 190 ieejas biļetes; 10. augustā zaļumi, pārdotas 142 ieejas biļetes; 1. novembra izrikojums ar teātra izrādi, pārdotas 118 biļetes. Bez tam gada pirmajā pusē, 12. aprīlī rīkots skatuves darbinieku benefices vakars.

Saimnieciskā depresija atstāja iespaidu arī uz biedrības aktivitātēm.

Agrākie darbinieki. Biedrības dibinātāji uzrādīti iepriekšējā rakstā. Vecākais biedrs skaitās Roberts Arturs Stūre (Stuhre), dzimis Rīgā, iebrāucis 18 gadu vecumā pirms 1893. g. Ņujorkas latviešu biedrībā uzņemts 1894. g. 24. februārī, 11 mēnešus pēc biedrības dibināšanas, jo toreiz nebijis dolara iestāšanās naudas; vēlāk viņam piederēja restorāns; goda biedrs kopš 1919. g., piedalījās biedrības 60 gadu jubilejā, dzīvo Nuarkā, N. J., sasniedzis 90 gadu vecumu.

Šinī apskatā minēti daudzu darbinieku vārdi. Gribētos par katru pateikt arī ko tuvāku, taču tas prasa vēl pamatīgu ziņu vākšanu. Aprobežosimies pagaidām ar īsām ziņām par bijušiem priekšniekiem.

Ansis Mežlaks (Hans Meschlauck) bijis priekšnieks 1915.—1917. g., pirmais trīs gadus no vietas; dzimis 1871. g. Kurzemē, Laides pagastā Maskas mājās; ASV iebrāucis 1900. g., biedrībā uzņemts 1908. g. 5. janvārī. Dzīvodams Ņujorkā, strādājis lielās uzņēmumu mājās un slimnīcās, bijis mehaniķis (mechanical engineer); rosīgi darbojies rīcības komitejās, bet savas lielās piesardzības dēļ izšķīrās pret biedrības nama pirkšanu 149. ielā. 1933. g. janvārī uzņemts par goda biedru. Trīsdesmito gadu otrā pusē aizgājis pensijā un pārcēlies uz Floridu, dzīvo savā mājā St. Pēterburgā, tuvojas 92 gadu vecumam.

Edvards Pērsone (Edward Pearson) biedrībai devis visvairāk par visiem, aktīvi darbojoties 36 gadus no vietas: bijis 12 gadus sekretārs (1918.—29. g.), 1 gadu mantzinis, 1 gadu revidents, 1 gadu priekšnieka palīgs, 2 gadus biedrības priekšnieks, ievēlēts vienbalsīgi (1932. un 33. g.), tad 19 gadus atkal sekretārs (1934.—52. g.) piecu priekšnieku laikā. Viņš dzimis Rīgā 1882. g. 2. jūlijā (toreiz uzvārds Pehrson), jaunībā kļuvis jūrnīks, ASV iebrāucis 1907. g., te uz dzīvi apmeties 1911. g. Austrālijā, Ņūkasles ostā (ziemeļos no Sidnejas) satīcis tautieti Augustu Grāvi, otrreiz viņi satikušies Londonā, braucot uz angļu kuģa, un trešo reizi Ņujorkā, 1910. g., kad Pērsone braucis uz miljonāra Astora jachtas un gājis

navigācijas kursos, taisīdamies kļūt par stūrmani. A. Grāvis aicinājis palikt malā un sagādājis namdara darbu. Būvniecība tad nu kļuvusi par Pērsu mūža arodu. 1911. g. 16. aprīlī viņš uzņemts biedrībā. Pērsu sabiedriskai darbībai pieskaitāms Tautiskās Savienības Ņujorkas nozares pirmā kasieŗa amats, pēc gada viņš turpat ievēlēts par priekšnieku. Viņa roka dokumentējusi biedrības dzīvi un darbību gadiem ilgi, viņš veidojis biedrības satversmi un to turējis savā gultnē. 1930. g. viņš sastādījis pirmo iespiesto gada pārskatu, kas pēc tam turpinājušies ik gadus. Ar savu apbrīnojamo atmiņu viņš devis vielu daudziem rakstiem par Ņujorkas latviešu pagātņi. 1936. g. 11. jūlijā uzņemts par goda biedru, tad pat godināts, rīcības komiteja pasniedza skaistu dāvanu — pulksteni. Apbalvots ar Latvijas Triju Zvaigžņu ordeni. Pārsniedzis 80 gadus, dzīvo Bronksā. Dzīves biedre darbojusies rīcības komitejā un dziedājusi biedrības korī.

Vilis Dimdiņš biedrībā uzņemts 1915. g. 6. februārī, bija drēbnieks, ievēlēts par priekšnieku 1918. g., bez sevišķas aktivitātes pirms tam; būdams krasī kreiss, nonācis domstarpībās un nolīcis amatu pirms laika un drīz svītrots no biedrības sarakstiem; miris.

Augusts Grāvis (Grawe) bijis priekšnieks 1920. un 1921. g., pirms tam sekretārs, pēc tam 10 gadus bijis kasieris. Dzimis Ainažos, jaunībā braucis uz kuģiem, Ņūkaslē, Austrālijā saticies ar Ed. Pērsu, otrreiz Londonā un pēc tam Ņujorkā turējušies kopā. Latviešu biedrībā uzņemts 1910. g. 17. jūlijā, strādājis par namdari, bijis pamatu licēju priekšstrādnieks (dock builder); nonācis grūtos apstākļos, miris 1934. g. 1. februārī 57 gadu vecumā (tātad dzimis ap 1876. g.); arī viņa sieva biedrībā darbojusies deviņus gadus.

Edvins R. Pilsums bijis priekšnieks 10 gadus, no 1922.—1931. g., darbojies pirms tam un vēlāk. Dzimis apm. 1889. g. Limbažos, ASV ieradies kā aktīvs un pārliecināts revolūcionārs 1905. g., biedrībā uzņemts 1914. g. 6. jūnijā, sastāvējis arī citās organizācijās; personīgā dzīvē izgājis cauri vairākām pārmaiņām. Viņa uzskati parādās iepriekšējā nodaļā, sabiedriskais virziens kreiso pusē. E. Pilsumam 1932. g. 9. jūlija ģenerālsapulcē par ilggadīgu darbību pasniegts zelta pulkstenis. Viņu ievēlēja par biedrības kontrolieri. 1938. g. viņš vēl kandidēja par priekšnieku pret J. Lenovu, bet zaudēja, iegūstot tikai 42 balsis; J. Lenovs palika amatā ar 72 balsīm. 1940. g. janvārī uzņemts par goda biedru. E. Pilsumam bija reibinātāju dzērienu veikals Hobokenā, N. J. Viņš nomira ar trieku 1948. g. 18. februārī 59 gadus vecs.

Gustavs Dancis (Danzis) bijis priekšnieks 1934. g. (ievēlēts vienbalsīgi), pēc tam 10 gadus bijis latviešu ev. lut. draudzes priekšnieks. Dzimis 1877. g. 31. jūlijā, Rūjienā, 15 g. v. pārnācis uz Rīgu. 1905. g. aizbraucis uz Londonu, gribējis doties uz Āfriku, bet nokļuvis Amerikā. 1906. g. iestājies latviešu biedrībā, dzīvodams Ņūdžersijā. 1916. g. pārnācis uz Ņujorku, sāka savu veikalu metalrūpniecībā, pievērsās sabiedriskam darbam, kļuva par māc. K. Podiņa līdzstrādnieku. Pirmā pasaules kara laikā uzņēmums ļoti uzplauka, bet tad cieta no General Electric konkurences; piedalījies latviešu palīdzības darbā, sekmējis Latvijas juridisko atzīšanu, nodibināja Latviešu tirdzniecības līgu, vēlāk nonāca konfliktā ar Latvijas pārstāvjiem; 1926./27. g. izdeva savu laikrakstu „Amerikas latvju ziņas”, pats abonēja vairākus Latvijas laikrakstus un „Times” izgriezumus par Latviju. 1931. g. jūlija ģenerālsapulcē uzņemts par goda biedru. Pasaules izstādes laikā 1939. g. augustā noorganizējis latviešu dienu un 1940. g. oktobrī Baltijas valstu dienu, bijis War Relief Fund latviešu daļas vadītājs, tad kādu laiku iegājis nelabvēlīgās koalīcijās. Miris 1953. g. 14. oktobrī savā mājā Statenailendā, N. Y. 76 g. vecumā. Atraitne dzīvo Pleinfildā, N. J.

Trīsdesmitie gadi aprakstāmi plašāk, jo blakus rīcības komitejas kases grāmatai izmantojama biedrības sapulču protokolu grāmata ar plašu saturu un vēl kases pārskati. Taču šī izdevuma apmēri spiež turēties šaurās robežās, atliekot plašāku vēsturi uz 75 gadu jubileju.

1931. g. 3. janvārī bijusi gada balle, 28. februārī „Šķūņu deja”, 25. aprīlī skatuves darbinieku benefices vakars, 21. jūnijā un 9. augustā „pikniki” un 21. novembrī bibliotēkas atklāšanas vakars ar rudens puķu balli Irving Plazā — 11. jūlija ģenerālsapulcē, kad konstatēts biedrības kapitāls \$8.420.—, nolemts ierīkot bibliotēku. 12. septembrī Betty Osolin ziņo, ka viņa dāvinājusi 50 angļu un 27 latviešu grāmatas; biedrība grāmatu jauniegādei piešķir 100 dolarus; saņem laikrakstus no Rīgas. 5. decembrī ziņo, ka no Latvijas pasūtītas apm. 50 grāmatas; nākamā gada janvārī Vitoliņa dāvina 17 grāmatas, bibliotēka top populāra.

Tai laikā biedrība piedalās toreizējā apvienotā padomē, delegāts J. Leņovs žēlojas par sadarbības grūtībām. 1932. g. janvārī Izglītības biedrība ar vēstuli paziņo, ka viņa ar Cīņas Biedriem kā tādas vairs nepastāv, bet saucas I. L. D. (International Labor Defence) latviešu nozare; apvienotās padomes vairs nav, bet ir ārzemnieku aizstāvēšanas koncils, kurā latviešu biedrība piedalās ar 8 delegātiem.

1932. g. jūlijā nolemj ar 20 pret 6 balsīm kopīgu izrikojumu ar Cīņas

Biedriem (tādi notiek vairāki) un ar 15 pret 7 balsīm nolemj nepiedalīties ārzemēs dzimušo apvienībā. Augustā uz M. Niedzes priekšlikumu nolemj nosūtīt apsveikumu tiem latviešiem, kas vasarā piedalās olimpiskās sacīkstēs Losandželosā. Septembrā sēdē sekretārs G. Auns atvainojas, ka telegrammu nav nosūtījis. Oktobra sapulcē visiem izdalītas Rīgas „Jaunākās Ziņas“ (par brīvu). Gada noslēgumā konstatēti 153 biedri, viņu vidū 15 goda biedri (sastāv biedrībā ilgāk par 25 gadiem); biedrības kapitāls \$9.081.05.

1933. g. 7. janvārī nosvinēta biedrības 40 gadu jubileja Turn Hallē, Lexington Ave. & 85 St. Svētkus atklāja goda biedrs G. Dancis, svētku runu teica priekšnieks Ed. Pērons, pārskatu sniedza sekretārs G. Auns, sveicināja māc. K. Podiņš, Filadelfijas, Bostonas un Ilinoijas (Čikāgas) latviešu biedrības u. c. Aktu ievadīja Nujorkas latviešu orķestris, koncerta daļā spēlēja vairākus skaņdarbus G. Silenieka vadībā. Biedrības jaukts koris L. Niedzes vadībā dziedāja A. Salaka Apsveikšanas dziesmu, V. Mocarta Nākat draugi un A. Pinepuka Dzimtenes brīves rīts, aktu koris noslēdza, nodziedot Nevis slinkojot un pūstot. Sekoja goda mieļasts un deja. Maijā noligst biedrības telpas uz vienu gadu Holly Wood Inn, 41 W. 124. ielā, jauno vietu atklāj ar sarīkojumu 20. maijā. Jūlijā nolemj biedrības vārdā apsveikt latviešu sekciju Čikāgas pasaules izstādē. Pāris izmaksu pieprasījumi kārtoti caur advokātiem, tiesas vajadzībām pieprasa statūtu tulkojumu angļu valodā. Vasarā notikuši izbraukumi.

1934. g. 13. janvārī rīkotā gada ballē pārdotas 265 ieejas kartes, biedrību apsveikušas Filadelfijas, Bostonas un Čikāgas latviešu biedrības. Biedrība pāriet uz jaunām telpām Yorkville Templī, 157 East 86. ielā, kur nu jau mitinājas 29 gadus. 20. janvārī rīkots „pirmais kluba vakars“, tādi turpinājas katra mēneša trešajā sestdienas vakarā. 24. februārī notikusi „Šķūņa deja“ Teutonia Hallē, 10 jūnijā zaļumi Jonkeros un 12. augustā izbraukums ar busu uz „Maigas farmu“ (neliels deficīts par transportāciju). Tā paša gada 10. novembrī vēl rīkots Mārtiņu vakars. Aprīļa sapulcē ievēlē slimo apmeklētāju komiteju triju personu sastāvā, ieteic mirušos pavadīt ar dziesmu. Citās sapulcēs runāts par pārkārtojumiem goda biedru stāvoklī, par kases lietām. Maijā notikušās pārmaiņas Latvijas valsts iekārtā atbalsojas arī Nujorkā. Augusta sapulcē C. W. Sermuks aicina „cīņai pret fašismu“, bet balsošanā ar 21 pret 9 balsīm biedrība noraida delegāta sūtīšanu „protestam par nepareizu strādnieku

KAROGU IESVĒTE 1942. G. JŪLIJĀ

ASV karogu dāvinājis Ernests Smith, Latvijas karogu māc. K. Podiņš. No kreisās 1. rindā: A. Bartelsone, māc. K. Podiņš, A. Šteina. 2. rindā: Ed. Pearsons, E. Ebels, J. Lenovs, L. Lenova, E. Smith un Wm. Klane

apspiešanu Latvijā". Darbojas biblioteka, turpinās kluba vakari, strādā statūtu komisija.

1935. g. 5. janv. ģenerālsapulcē biedrība pieņem Betty Osolin dāvāto karogu un amatpersonu vēlēšanās par jauno priekšnieku ievēlē J. Lenovu. To uzskata par jauna laikmeta sākumu, kuŗā biedrība pieaug un pārorientējas, J. Lenovam par priekšnieku paliekot 12 gadus no vietas. 12. janvārī gada ballē pārdotas 172 ieejas biļetes, 16. martā noticis latvisku kāzu uzvedums ar saviesīgu dzīvi (vairāk kā 190 apmeklētāju), turpinājās kluba vakari un izbraukumi zaļumos. 4. maija sapulcē uz Līnas Strauss priekšlikumu kori nolemj nosaukt par Ņujorkas latviešu biedrības kori. 2. novembrī ziņo, ka par koŗa diriģentu pieņemts Ludvigs Niedze (Needse), pieteikušies 16 dziedātāji; nākamā mēneša sapulcē atvēlē 25 dolarus telpu u. c. izdevumu segšanai. Mēģinājumi notiek katru piektdienas vakaru Kreutzer Hallē. Vasarā notikuši divi zaļumi, novembrī

Mārtiņu vakars un decembrī kluba vakars apvienots ar Ziemsvētku eg-līti.

1936. g. 11. janvārī gada balli atzīst par ļoti labi izdevušos, par ko cildina priekšnieka J. Lenova pūles; pārdotas 393 ieejas biļetes, atlikums \$118.70. 1. februārī bibliotekāre Anna Bartelson ziņo par Stones kundzes grāmatu dāvinājumu un bibliotekas darbību. Pēc dažiem mēnešiem Ginters dāvinājis 20 grāmatas. 29. februāra kluba vakaru apmeklējušas 188 personas. 11. aprīlī sarīkojums Skandināvu zālē. Kluba vakariem seko Jāņu vakars 20. jūnijā Union parkā un turpat 22. augustā zaļumi. Rudenī atjauno koŗa mēģinājumus. 14. novembrī sarīkojums Germania zālē. 3. oktobrī koŗa komiteja ziņo, ka L. Niedze atteicies kori vadīt (veselības stāvoklis neļauj). 21. novembrī kluba vakars un 28. novembrī sarīkojums Germania zālē (254 apmeklētāji). Sakarā ar vīra pēkšņu nāvi izsniedz ārkārtas pabalstu atraītnē ar trim bērniem.

1937. g. 2. janv. ģenerālsapulcē paceļas naira jautājums, priekšnieks J. Lenovs izsaka cerību „kādreiz pašiem būt savā namā“, to atbalsta arī G. Dancis; ar 24 pret 10 balsīm liek nama komītejai darboties. Tai laikā biedrībā 154 biedri un kapitāls \$8608.03. Tai pat sapulcē pieņem statūtu grozījumus un nolemj iespiest statūtu grāmatīņas (32 lpp.). Amatpersonas vienbalsīgi ievēlē tās pašas. Gada svētkus rīko pirmo reiz Arlingtona (poļu) zālē, atlikums \$139.21. Nākamais lielākais sarīkojums 13. martā — masku un kostīmu balle Germania zālē. 3. aprīļa sapulcē K. Driba ar vēstuli aicina biedrību sūtīt delegātus uz masu sapulci pret tagadējo Latvijas valdību. Pēc ļoti dzīvām debatēm ar balsu vairākumu nobalso vēstuli neievērot un nepiedalīties. A. Bartelson ziņo, ka Latvijas kalendāri pārdoti un B. Osolin dāvina Latvijas avīzes, koŗas turpat izplata. Bez kluba vakariem notiek Jāņu izlrauķums ar 150 dalībniekiem, 22. augustā zaļumi „Unter den Linden“ Bronksā, septembrī un oktobrī kluba vakari un 13. novembrī Irving Plazā Latvijas neatkarības 19 gadu pastāvēšanas sarīkojums. Tas bija jauns pagrieziens biedrības dzīvē. Par to izšķīrās priekšnieks J. Lenovs un tam kūmās stāvēja H. Lielnors, kas iepriekšējos gados gādāja par 18. novembra atzīmēšanu Latvju klubā, un konsuls R. Šillers, kas atbraucot uz Nujorku nodibināja labvēlīgus sakarus ar sabiedrību. No Vašingtonas ieradās sūtnis A. Bīlmanis, teica svētku runu, bija koncerta programma. Svinībās pārdotas 413 ieejas biļetes, tas uzskatāms par plašāko sarīkojumu līdz šim. Biedru pašu domas dalās un atspoguļojas 11. sept. 2. okt. un 6. nov. protokolos. Pēc svinībām nolasa sūtņa pateicības vēstuli un jūt, ka darīts

labi. Gada beigās bibliotekāre A. Bartelson ziņo, ka iegādātas 38 grāmatas, izplata kalendārus un svētku kartītes, kas saņemtas no Rīgas.

1938. g. 8. janv. vēlēšanās E. R. Pilsums grib izsēdināt priekšnieku J. Lenovu, bet zaudē. Biedrības 45 gadu atceri rīko Odd Fellows Hallē, Parka avēnijā pie Leksingtona avēnijas ar banketu. T. s. pavasara sarīkojumu rīko 26. martā Germania zālē, koncertē Queensboro simfonisks orķestris, izrāda Malduguns joku lugu „Krāpnieki” (1 cēl.); dejas mūziku atskaņo J. Visvara kapella. Trešajās sestdienās turpinās kluba vakari, Jāņus nolīgo 25. jūnijā Union Portā. Sestdien, 19. novembrī biedrība rīko mūzikāli vokālu vakaru, savienotu ar Latvijas 20 gadu neatkarības svētkiem. Programmā orķestris un vietējie spēki dzied, deklamē un spēlē. Apsveikumos runā Latvijas konsuls R. Šillers, Igaunijas konsuls K. Kuusik, Lietuvas ģenerālkonsuls J. Budrys, Ņujorkas latviešu draudžu un organizāciju delegāti. Bez tam biedrības pārstāvji ierodas 15. maijā uz pieņemšanu Latvijas konsulatā un 24. novembrī uz Amerikas-Latvijas tirdzniecības kameras rikoto banketu. Ziemsvētkos biedrība apdāvina slimos, īpaši dibinātāju J. Bušu, un Irma Jordan saņem pateicību par bērnu nodarbināšanu eglītē.

1939. g. 7. janvārī vēlēšanas norit vienbalsīgi, 14. janvārī atzīmē biedrības gada svētkus. 4. februārī biedrībā uzņemts Harijs Lielnors ar 29 pret 17 balsīm; tik liels melno bumbiņu skaits nav bijis nevienam ne pirms, ne pēc tam. Idejiskie pretinieki zina, ko nozīmē H. Lielnora ienākšana biedrībā. H. Lielnors nāk uz katru sapulci, ir aktīvs, un viņu uzklausa. 13. maijā biedrības pārstāvji piedalās banketā par godu konsulam R. Šilleram (kopā ap 120 cilvē.) un drīz pēc tam daudzi viesojas uz Ņujorkas ostā pirmo reizi ienākušā jūras motorkuģa Hercoga Jēkaba. Ņujorkā notiek Pasaules izstāde un tur 26. augusts izsludināts par latviešu dienu. To organizē G. Dancis (toreiz draudzes priekšnieks) aicina piedalīties citus, un biedrība nolemj (4. marta sapulcē ar 27 pret 6 balsīm) piedalīties, šim nolūkam ievēlot komiteju; vasarā interese atslābst, bet rudenī visi dalās labos iespaidos. Septembrī nolemj dibināt teātra trupu un atjaunot dziedātāju kori, oktobrī debatē par jaunatnes piesaistišanu (bet nekā nepanāk), novembrī atzīmē Latvijas neatkarību, decembrī piedalās Bostonas latviešu biedrības 50 gadu jubilejā (J. Lenovs un Ed. Pearsons) un Atklātā foruma 1 gada svētkos Bostonā. Bez tam notikuši citi agrākos gados pieminētie sarīkojumi un vēl Jaungada sagaidīšana.

Kaŗa gadi Ņujorkā daudz zināmi ar svarīgiem faktiem un dažādiem no-

tikumiem. Šeit atzīmēsim tikai to, kas atrodams Latviešu biedrības protokolos un ar to vistiešāk saistītās aktis.

1940. g. janvārī gada svētki notiek Arlingtona zālē. Martā pēc gaŗām debatēm nolemj piedalīties apvienotā forumā, sūtot divus novērotājus. 6. aprīļa sapulcē piemin mirušo dibinātāju J. Bušu. Tad pat nodibina jaunu nama fonda komiteju, ievēlēti Ernests Ebels un Vilis (William) Jordāns (abi tālbraucēju kapteiņi) un Kristīne Petriņ. Pēdējo drīz ķer trieka, un 1. jūnijā nama komitejā vēl ievēl Richardu Hermansonu un Annu Bartelson, ir ziņas par enerģisku darību. 13. aprīlī Swiss Hallē, Bronksā biedrības teātra trupa izrāda Skuju Frīda jautru spēli „Skursteņskrāpis“ Martas Krastiņ iestudējumā. Par deju mūziku gādājis J. Visvars. 22. jūnijā izbrauc uz Filadelfijas Brīvo latvju biedrības zaļumiem May's Landing, N. J. Biedri aicināti 6. oktobrī apmeklēt Baltijas valstu dienu Pasaules izstādē. 23. novembrī Filadelfijas Brīvo latvju biedrība uzved R. Blaumaņa Ļauno garu Ņujorkā, par uzņemšanu gādā mūsu biedrība. Līdz gada beigām nama fondā savākti \$305.14.

1941. g. janvārī gada svētki atkal Arlingtona zālē. 15. martā nama fonda atklāšanas vakars turpat. Biedrības teātra trupa izrāda J. Jaunsudrabiņa „Ansi Aunu“, koncerta daļā tenora Wilks Conaway operu ārijas un East Rockaway vidusskolas (High School) jauniešu koris 60 skolēnu sastāvā nodzied vairākas dziesmas angļiski un J. Kalniņa Dziesmu brīvai Latvijai latviski. Par to gādājis šīs skolas fiziskās audzināšanas instruktors R. Hermansons. Nama fondam pieskaita atlikumu \$302.75. E. Ebels izbrauc uz Filadelfiju piedalīties Brīvo latvju biedrības dibinātāja Fr. Dzintera bērēs (mir. 1941. g. 21. febr.). Rīcības komitejā aktīvs Otto Mucenieks. Jūlija ģenerālsapulcē noraida priekšlikumu biedrībā uzņemt vecākus tautiešus par 50 gadiem. Septembra sapulcē E. Ebels ierosina palīdzību Latvijai, H. Lielnors paskaidro apstākļus un izsaka cerību, ka tas būs iespējams; „tieklā aplaudēts“. Nama fondam rīko izlozi 15. novembrī, pirmais laimests ceļojums uz Floridu. Ar to nama fonds atkal iegūst \$316.82. 16. novembrī izrikojums ar Latvijas neatkarības daudziznājumumu Germania zālē; runā Ludvigs Ēķis no Vašingtonas. R. Šillers pieteicies par biedru un viņu 6. decembrī uzņem biedrībā.

1942. g. 3. janvārī nolemj par \$1500 nopirkt valsts aizsardzības zīmes (U. S. Defense Bonds) un \$100 ziedot Sarkanam Krustam. Tad pat ģenerālsapulcē par īpašu goda biedru uzņem māc. K. Podiņu (H. Lielnora priekšlikums), atzīstot „viņa nopelnus Amerikas latviešu dzīvē“. Janvārī vēl nosūta telegrammu biedrības vārdā Valsts departamentam

Izvēlums no Latvijas Katoļu Tautas Kongresa Washingtonā
1947. gada 18. novembris
RESOLUTIONS

THE following Resolutions were adopted at the Commemoration of the ANNIVERSARY OF THE PROCLAMATION OF THE INDEPENDENCE OF THE

REPUBLIC OF LATVIA

held on November 22nd, 1947, at the Webster Hall, New York City, under the auspices of NEW YORK LATVIAN BENEVOLENT SOCIETY:

WHEREAS twenty-five years ago, the Government of the United States of America and all other independent governments have granted de jure recognition to Republics of Latvia, Lithuania and Estonia; and

WHEREAS the Baltic Republics, before the totalitarian aggression, have proved their abilities in administration of self-government, in establishment of peace and material well-being based on social justice and spiritual culture; and

WHEREAS the Soviet dictators from Moscow, supported by the Russian Army and NKVD Agents, have deliberately ANNIHILATED the Baltic Republics, and have cruelly tortured, murdered, and deported thousands of helpless men, women, and children to slave labor camps; and

WHEREAS the Government of the United States has denounced on July 23, 1940, the crime of Soviet aggression in the Baltic Republics which had been planned and carried out in consequence of the Ribbentrop-Molotov deal; and

WHEREAS the representatives of Soviet Union are constantly employing cunning phrases and distorted vocabulary with distorted meanings to words for the justification of totalitarian aggression, mass murder, deportation and enslavement of Baltic peoples whose faith in Democratic form of government is too deeply rooted against any upheaval; and

WHEREAS the Soviet dictators have constantly violated all solemnly made pledges and treaties with the Baltic Republics and all other countries in order to promote and to justify totalitarian bolshevism with an ultimate objective of world conquest. Now, therefore be it

RESOLVED that we, as loyal American citizens whose origin and spiritual culture have been partly derived from Latvian, Lithuanian, and Estonian ancestry, CANNOT preserve an indifferent attitude in regard to the present CATASTROPHIC EVENTS taking place in Europe; and

BE IT FURTHER RESOLVED that we appeal to the President and the Congress of the United States to INTERCEDE NOW with Soviet Government for immediate removal of Soviet Troops and Soviet Agents from the Baltic Republics in accordance with the principles and aims of the Atlantic Charter, the United Nations Declaration, and the Moscow Declaration Article VI which states "that after the termination of hostilities they will NOT employ their military forces within the boundaries of other states"; and

BE IT FURTHER RESOLVED that all Soviet War Criminals should have a fair trial at INTERNATIONAL TRIBUNAL for violation of treaties with the United States of America based on the United Nations Declaration, and for violation of treaties with the Baltic Republics, as well as for the deliberate mass murder, torture, deportation and plunder; and

BE IT FURTHER RESOLVED that the lawful and duly accepted representatives residing now in United States, be invited to participate in the United Nations Assembly, and be requested to present their views before the peace conference on GERMANY; and

BE IT FURTHER RESOLVED that we appeal to the Government of the United States of America to continue extending all the possible help and relief to Latvian, Lithuanian, and Estonian Refugees and Displaced Persons fleeing from Soviet persecution, terror, and religious oppression; and

BE IT FURTHER RESOLVED that the United States Government extend to all Refugees and Displaced persons immediate and secure protection against Soviet agents and Soviet attempts to gain control of these helpless peoples; and

BE IT FURTHER RESOLVED that we give a whole-hearted support to the emergency legislation known as the STRATTON BILL so that a fair share of Europe's Displaced Persons can be admitted to the shores of American Democracy; and

BE IT FURTHER RESOLVED that copies of these Resolutions be submitted to the President, the Secretary of State, and Members of both Houses of Congress of the United States; to the resident Ambassadors and Envoys of the United Nations; to the Legations and Consulates of Latvia, Lithuania and Estonia in the United States, and to the Press.

New York Latvian Benevolent Society
157 East 86th Street, New York City, N. Y.

EDWARD PEARSON
Chairman, Commemoration Meeting
of LATVIAN INDEPENDENCE ANNIVERSARY

RICHARD HERMANSON
President, Latvian Relief, Inc.
207 East 84th Street, New York 28, N. Y.

OSCAR JORDAN
President, New York Latvian Society

18. NOVEMBĀ SVĒTKU REZOLŪCIJA
Pieņemta svētku aktā 1947. g.

uz Vašingtonu, atbildes vēstulē „atzīst un pieņem mūsu uzticības solījumu ar sirsnīgu patikšanu“ (protok. 7. febr.). Februāra trešajā sestdienā biedrība savā kluba vakarā rīko uzņemšanu kara flotē saistītiem latviešu jūrnikiem. Par to torpēdētā tvaikoņa „Ciltvaira“ kapteinis K. Šķerbergs piesūta pateicības vēstuli un dāvanu — lielu sudraba pokālu un paplāti. 21. martā Arlingтона zālē biedrības nama fonda komiteja rīko teātra izrādi, kuŗā Filadelfijas trupa uzved J. Pētersona 3 cēlienu satīru „Cēlie mērķi“. Sūtnis A. Bīlmanis ziedo Ņujorkas latviešu biedrības nama fondam \$50.— Uz Filadelfijas Brīvo latvju biedrības 50 gadu jubileju 9. maijā nosūta \$25 un sūta delegātu J. Lenovu. 4. aprīļa sapulcē nolasa Valsts departamenta atbildi uz 12. marta telegrammu par Latvijas nākotni pēc kara; paskaidrojumus sniedz G. Truce. Nama fonda kapitāls pieaudzis uz \$1378.89. V. Jordāns ziņo par nekustamiem īpašumiem un izredzēm namu nopirkt. Māc. K. Podiņš pateicībā par apsveikumu uz viņa 70 gadu jubileju biedrībai dāvina Latvijas karogu. Ernests Smith biedrībai dāvina Amerikas Savienoto valstu karogu. Abus karogus pieņem un iesvēti 11. jūlija ģenerālsapulcē. 6. jūnija sapulcē sumina torpēdētā tvaikoņa „Everasma“ kapteini M. Pērkonu, 11. jūlijā torpēdētā kuģa virsnieku E. Stigmani, 12. septembrī „Ķeguma“ kapteini A. Kiršfeldu. Aizsardzībā iesauktos biedrus atsvabina no nodevām. Nopērk adresografu. V. Jordāns saņem atzinību, ka 4 gadu laikā pieteicis 18 jaunus biedrus.

1943. g. 2. janvāra ģenerālsapulce izvērtē pērkamo namu 157 East 88 St. 50 gadu jubileju 16. janvārī nosvin plaši. Aktā daudz runu, skatnīgs koncerts, dineja un saviesīgā dzīve; vairāk kā 400 apmeklētāju, bet \$354.50 iztrūkums (dinejas dēļ); vērtīga 16 lpp. programmas grāmatiņa ar ziņām un ilustrācijām. Divi torpēdētu kuģu kapteiņi Edg. Blaus un V. Sole dāvina biedrībai katrs vienu sudraba kausu. 20. marta nama fonda izrikojums dod \$390.74 atlikumu. Rīcības komitejā par sekretārukasieri sāk darboties Roberts Ībens (Eben), šai laikā daudz sekmīgu sarīkojumu. Jūlija sapulcē pārkārto nama fonda komiteju, jo V. Jordāns aizbraucis jūrā un A. Bartelsone pārcēlusies uz Filadelfiju. Biedrība piedalās Ņujorkas latviešu apvienotās komitejas izbraukumā 15. augustā ar kuģi uz Indian Point. Latvijas 25 gadu atcerē 21. novembrī McAlpin viesnīcā biedrību pārstāv J. Lenovs. Rudens sarīkojums 13. novembrī Vedermana zālē (tā pārdēvēta līdzšinējā Germania zālē). National War Fund'am ziedo \$50.

1944. g. 1. janvārī nolemj paaugstināt izmaksas apbedīšanas izdevumu

18. NOVOEMBŔA SVĚTKI 1949. G.
Vebstera zālě

segšanai uz \$250, nepaaugstinot nodevas. 15. janvārī nosvinētie gada svētki devuši \$220.65 atlikumu. Martā biedrība atbalsta sarīkojumus par labu Sarkanam Krustam, biedrība ziedo \$100 caur Sark. Kr. latviešu nozari. Nama fonda balli apmeklējušas 254 personas, atlikums \$355.25. Maijā E. Ebels aizbrauc uz jūras un pārstāj darboties. Augustā biedrība apsveic kapt. A. Lejnieku, kas ieradies no ilgāka jūras brauciena, septembrī apsveic kapt. N. Grīniņu. 19. novembrī Latvijas atceres svētki Yorkville Casino lielajā zālē, sevišķi lielo atlikumu \$1541.25 (ziedojumus vāca arī ar 33 listēm) biedrība nodod Latvian Relief, Inc. palīdzības darbam. Uz 19. novembra rezolūciju no Valsts departamenta biedrība saņēmusi atbildi.

1945. g. 13. janvārī biedrības gada svētkos piedalījušies vairāk kā 300 apmeklētāju. Martā biedrība ievēlē komiteju, kas vāktu ziedojumus ar listēm Sarkanam Krustam. 17. martā nama fonda sarīkojums Vebstera zālē, dodot \$653 atlikumu. 8. aprīlī turpat notiek izrikojums par labu Sarkanam Krustam, kas ienes \$1068.55, no biedrības kases piešķirti \$50. Ziņo, ka Sarkanais Krusts no visām latviešu organizācijām kopā saņēmis \$2221.30. 5. maijā biedrībā ir sapulce, tā noraida priekšlikumu ziedot trūkcimietējiem (okupētā) Latvijā. Kaŗa izbeigšanās biedrības protokolos neparādās. 8. septembrī piešķir \$25, ar ko samaksāt latviešu avīzes no Zviedrijas. Mēneša sapulcēs šad tad iegriežas latviešu jūrniki, kurus saņem ar sajūsmu, vēlāk apsveic tos, kas atgriezušies no kaŗa dienestā.

1946. g. 5. janvāra ģenerālsapulcē paaugstina slimības pabalstus līdz \$60 gadā. 17. janvārī gada ballē pārdotas 255 ieejas biļetes. 2. martā nolasa vēstuli no Dānijas, kuŗā latvieši pateicas par saņemtām 11 kastēm ar lietotām drēbēm. 4. maijā J. Lenovs ziņo par drīzumā gaidāmo 37 latvju emigrantu ierašanos, H. Lielnors sniedz tuvākas ziņas. Augustā un septembrī pirmie ieobraucēji uzņem kontaktu ar biedrību. 16. novembrī rīko Latvijas valsts svētkus, koncertā uzstājas Viktors Stotts un Norma Auziņa. 22. decembrī eglītes vakars.

Attēlā pa labi:

SŪTNIS J. FELDMANIS BIEDRĪBAS DARBINIEKU VIDŪ 1951. G.

1. rindā no kreisās: biedrības priekšnieks G. Truce, sūtnis J. Feldmanis, A. Blūma, Ch. Stankevics. 2. rindā: J. Lenovs, R. Ebens, Ed. Pearsons, H. Lielnors, M. Dome

Vēlākie darbinieki. Jānis Lenovs (John Lenow) bijis biedrības priekšnieks visilgāko laiku — 12 gadus, no 1935.—1946. g. Viņa laikā biedrība atguva tautisko garu, uzplauka, piedzīvoja 50 gadu jubileju un ziedu laikus. J. Lenovs (agrāk Liepa) dzimis 1891. g. 26. decembrī Liepājā, jaunībā bijis veiksmīgs sportists, ASV ieceļojis 1914. g. vasarā, mēnesi pirms Pirmā pasaules kara izcelšanās. Sākumā uzstājies cirkū par akrobātu; tā apbraukājis Ameriku. Dzīvojis Bostonā, izmācījies par burtlici, strādājis drukātavā. Divdesmito gadu pirmajā pusē pārcēlies uz Ņujorku, 1926. g. atvēris savu spiestuvi, 1928. g. 4. februārī uzņemts Latviešu biedrībā, bijis kontrolieris, ar 1932. g. priekšnieka vietnieks, pēc trim gadiem ievēlēts par priekšnieku. Viņa darbība atbalsoja šī apskata citās nodaļās. Pēc amata nolikšanas biedrība viņam pateicās, uzdāvinot zelta pulksteni. 1947. g. 8. novembrī viņam rīkoja sabiedrisku godināšanu ar dineju (Testimonial Dinner) un runām Sheltona hotelī. Lenovs turpināja darboties Latvian Relief, Inc., sabiedrībā darbojās arī viņa dzīves biedre. 1957. g. pārdeva spiestuvi V. Štālam un pārcēlās uz Miami, Floridā. Par goda biedru uzņemts 1953. g. 18. jūlijā. Apbalvots ar Latvijas Triju Zvaigžņu ordeni.

Oskars Jordāns (Oscar Jordan) bijis priekšnieks 1947. un 1948. g., pirms tam piecus ar pus gadus, 1938.—41. un 46. g. priekšnieka vietnieks. Dzimis 1900. g. 20. novembrī Skultes pag., Rīgas apriņķī. Piedalījies Latvijas atbrīvošanas cīņās 6. Rīgas kājnieku pulka sastāvā un 1919. g., tieši 18. novembrī ievainots pie Annīmuižas preti Spilves pļavām. 1925. gadā ieceļojis ASV un drīz pēc tam iestājies Latviešu biedrībā; pāris gadus vēlāk no tās aizgājis; otrreiz biedrībā uzņemts 1934. g. 5. maijā. Būdams priekšnieks, piedzīvojis biedrības 55 gadu jubileju, kurai noorganizējis vīru dubultkvartetu (prof. V. Stotta vadībā); paralēli bijis arī draudzes priekšnieka vietnieks 1946.—48. g. Par goda biedru uzņemts 1959. g. jūlijā. Viņam pieder savs krāsošanas darbu uzņēmums, dzīvo New Rochelle, N. Y. Aktīva biedrībā arī viņa dzīves biedre.

Kārlis Stankevičs (Charles Stankevitz) bijis biedrības priekšnieks 1949. g., pirms tam bijis priekšnieka vietnieks. Dzimis 1892. g. 11. aprīlī Liepājā. Kā pasažieru kuģniecības sabiedrības Baltic Asiatic Line saimniecības pārzinis palīdzējis dažam labam tikt darbā vai pāri uz Ameriku. Pats ASV palicis 1924. g. vasarā. Sākumā darbojies Baltic American sabiedrībā, bijis priekšnieks. Latviešu biedrībā uzņemts 1937. g. 2. janvārī. Viņa priekšniecības laiks sakrīt ar jauno ieceļotāju ieplūdumu, un viņš deklarē: „Nav veclatviešu un nav jaunlatviešu, ir tikai latvieši.“

PIRMĀ SKAISTUMA KARALIENE

1951. g. Nama fonda ballē ievēlētā Viņa Bērzina (vidū) ar galma dāmām Ireni Staņu (pa kreisi) un Āiju Liepu

Darbojies draudzes vadībā, 1947. un 49. g. priekšnieka palīgs, no 1950. līdz 1955. g. draudzes priekšnieks. Savus spēkus veltījis vispārējai Ņujorkas latviešu sabiedriskai dzīvei, vadot lojālītātes parādes, sarīkojumus, piedaloties un prezidējot baltiešu kopdarbības pasākumos (Baltic

States Freedom Committee), Eiropas izcelsmes amerikāņu komitejā, ALA's uzdevumos, dziesmu svētku komitejā, izgādājot Ņujorkas pilsētas galvas un štata gubernatora deklarācijas par latviešu dienām. Ņujorkas latviešu organizāciju padomes priekšsēdis 1952. g. un kopš 1961. g. Sabiedrība ilggadīgo darbinieku godināja viņa 70 gadu jubilejā 1962. g. 8. aprīlī Picadilli hotelī. Par goda biedru uzņemts 1962. g. 6. maijā. Aktīva līdzgaitniece ir Stankevica dzīves biedre, darbojusies izrikotāju komitejā un bibliotekā. Dzīvo Bronksā.

Gvido T r u c e bijis priekšnieks 1950.—52. g., vēlāk revidents. Dzimis 1905. g. 5. jūnijā Lugažu pag. Valkas apriņķī. ASV iebraucis kā jūrniece 1924. g. caur Franciju. Dažus gadus dzīvojis Ņujorkā, vienu Klīvlendā, atkal Ņujorkā, 1932. g. Kalifornijā, pēc pusgada atpakaļ. Latviešu biedrībā uzņemts 1941. g. 1. martā, dziedājis biedrības kori, reiz spēlējis teātri, darbojies draudzē, bijis kasieris kristīgo vīriešu biedrībā, bijis delegāts un amatpersona apvienotā padomē u. c. 1942. g. sagatavojis un aizstāvējis projektu par vecāku tautiešu uzņemšanu b-bā. 1950.—51. g. draudzes priekšnieks. Krāsošanas darbu uzņēmējs, kopš 1947. g. Bankers Trust Co. krāsošanas darbu vadītājs. Aktīvs arī amerikāņu organizācijās, brīvmūrnieku ložā vairākos amatos. Dzīves biedre bijusi biedrības mantzīne; dzīvo Bruklinā.

Richards E g l e bijis biedrības priekšnieks 1952.—55. g., pirmais no otrā kara jauniešu iestāžu. Dzimis 1908. g. 29. jūnijā Mārupes pagastā, Valkas apriņķī. Rīgā jau divdesmito gadu otrā pusē atvēra apavu rūpniecības uzņēmumu, nodarbinot 10—20 cilvēku; bija eksperts-speciālists ādu nozarē, amatniecības kameras lektors, biedrs-dibinātājs Latvijas ādu izstrādāšanas kopdarbības sabiedrībai „Spars“, tās pirmais padomes priekšsēdis, vēlāk valdes priekšsēdis. 1944. g. nodibinājis apavu fabriku P/S K. Graudiņš un R. Egle, bijis direktors-riņotājs, nodarbinot 130 cilvēku. Vācijā angļu zonā atjaunojis darbu un sabiedrisko rosību. ASV ieceļojis 1950. g. 26. aprīlī, biedrībā uzņemts tā paša gada 4. novembrī. Nama fonda sarīkojumos ievēdis skaistuma karalieni vēlēšanas. Jau astoņus gadus vada savu firmu „Royal Princess Shoes“, piedalās Latvijas

Attēlā pa labi:

SŪTNA K. ZARIŅA VIESOŠANĀS ŅUJORKĀ 1952. G.

No kreisās: J. Lenovs, sūtnis K. Zariņš, L. Lenova, H. Vītols, biedrības priekšnieks R. Egle un sūtnis Vašingtonā J. Feldmanis

BIEDRĪBAS 60 GADU DARBĪBAS ATCERE
 1953. g. Vebstera zālē

CARE pakas. Rīcības komitejas sekretārs-kasieris R. Ībens (Eben, darbojies 12 gadus) ziņo, ka līdz 1947. g. beigām nosūtītas CARE pakas kopsummā par \$505.- (ieskaitot pusi no nama fonda atlikuma). Rīcības komiteja noturējusi 20 sēdes, sarīkojumus apmeklējušas 1602 personas. Komitejas pārskatu vēl parakstījuši A. Austrin, M. Sauerstein, L. Saeger, D. Rosit un J. Berezinskis. Ārējās palīdzības darbs turpinājies vēlāk.

1948. g. 10. janvārī biedrības 55 gadu jubileja, banketā ap 250 viesu (bet rodas deficīts), programmu kuplina šim gadījumam noorganizēts vīru dubultkvartets. 24. aprīlī nama fonda balle ar 3 jaunās paaudzes (šeit dzimušo) mākslinieku koncertu, piedaloties trim citiem. Sapulcēs daudz debatē par vecuma klauzulas atcelšanu, lai varētu biedrībā uzņemt arī pēc 50 gadiem. 14. novembrī Latvijas 30 gadu pastāvēšanas atcere Aringtona zālē (280 ieejas biļetes). Arī šogad kupla eglīte bērniem, vēlāk lieliem.

1949. g. 15. janvārī gada balle (288 biļetes). 19. martā nama fondam dzied draudzes koris Elzas Žebranskas vadībā, dzied Harieta Lasting un vijoli spēlē Norma Auziņa. Ap 200 apmeklētāju, atlikums \$255.52. Uz Lieldienām ziedo \$50.- iebraukušo bāreņu dāvanām. Trešiem sestdienu vakariem maz apmeklētāju, rudens sarīkojums labs. Latvijas pastāvēšanas sarīkojums teicami apmeklēts, atlikums \$689.80. Nosūta rezolūcijas uz Vašingtonu un Albāniju, par ko atbildes, ka tās saņemtas un ievērotas. Eglītē izdalītas 137 dāvanas. Jauna gada sagaidīšanā piedalījušas 111 personas, atlikums \$105.- tiks nosūtīts trūcīgiem tautiešiem Vācijā.

1950. g. janvāra ģenerālsapulcē atkal H. Liepiņa priekšlikums grozīt statūtus, lai varētu biedrībā uzņemt vecākus par 50 g. noraidīts ar 51 pret 42 balsīm. Gada svētkos pārdotas 377 ieejas kartes, atlikums \$200.39. 12. martā nama fondam riko 10 gadu dibināšanas atceri atjaunotā Vebstera zālē, atlikums \$226.76. Atsaucoties uz sūtņa J. Feldmaņa aicinājumu, nolemj sūtīt divus delegātus-novērotājus uz Vašingtonu aprīlī. 18. novembri riko biedrība ar apvienoto padomi, pārdotas 1246 ieejas kartes, atlikums \$762.91; tas nolemts dažādiem labdarīgiem mērķiem. No eglītes vakara deficīts, jaunā gada gaidīšana dod atlikumu.

Attēlā pa labi:

BIEDRĪBAS DARBINIEKI 1962. G.

1. rindā no kreisās: Z. Bude, L. Lauciņa, A. Homiĉs, Z. Homiĉa, A. Restberga, A. Cĭbere. 2. rindā: F. Liepiņš, J. Straume, A. Restbergs, K. Salmiņš, Ch. Kruse, J. Baumanis

1951. g. gada svētki maz apmeklēti, iztrūkums. Pietrūkst 2 balsis, lai varētu sūtīt oficiālus delegātus ALA's dibināšanai; biedrībai jāpiedalās neformāli. Nama fonda ballē 17. februārī Melanija Lence gādājusi par plašu baleta uzvedumu, koncertā dzied Rita Dzilna un Velta Meihubere, piedalās vēl citi. 1. reiz ievēlē skaistuma karalieni. M. Dome ziņo, ka sarīkojumu apmeklējušas 483 personas. Jāņu sarīkojumā Statenailendā (Staten Island) pārdotas 350 ieejas kartes. 15. septembrī uz Apvienotās pagaidu padomes sēdi ievēl trīs delegātus 18. novembrā rīkošanai. Noticis rudens sarīkojums un Mārtiņu vakars (135 pers.), eglītei iztrūkums.

1952. g. janvārī gada ballē dzied Ārijs Kellijs un Harieta Lasting, pie klavierēm Marina Kārklīņa, pārdotas 304 ieejas biļetes, atlikums \$257.27. Latv. centr. stud. savienībai ziedo \$20.- Nama fonda sarīkojums 22. martā. Saša Ziemelis stāsta par džungļu medībām, rāda filmu; programmā vēl operešu ārijas un baleta priekšnesumi. Biedrība piedalās 14. jūnija kopējā sarīkojumā Town Hallē. Jāpus, kā ziņo L. Opsis, rīko kopā ar Daugavas Vanagiem; no atlikuma \$100.- ziedo invalidu namam „Bērzainei“ caur DV centrālo valdi ASV. Pārkārto biblioteku. Biedrība nolemj oficiāli apsveikt sūtni K. Zariņu, kas maijā no Londonas ieradies Ņujorkā. Henriete Milson ar testamentu novēlējusi biedrībai savu atstāto mantu \$1011.83. Novembrī debatē par Dr. J. Volmāra ierosināto kopējo nama projektu.

1953. g. 3. janvāra ģenerālsapulcē beidzot pieņemts statūtu grozījums, ar ko biedrībā var uzņemt līdz 55 gadu vecumam. Statūtu komitejas vārdā runā R. Turks, balsošanas rezultāti 73 pret 7. Biedrības 60 gadu jubileja 18. janvārī Vebstera lielajā zālē ar banketu un koncertu, kuŗu izpilda V. Stotts, V. Meihubere un N. Auziņa, pavada A. Okolo-Kulaks; dejas spēlē V. Skultes Lado orķestris. 21. martā nama fonda balle, programmā soliste L. Rence, vijolnieks Ed. Eiche, pianiste R. Pētersone, baletdejojāja D. Vītoļiņa; atlikums \$507.11. Ed. Pearsonam, noliekot ilggadīgā sekretāra amatu, pasniedz atzinības balvu īpašā godināšanas vakarā 18. aprīlī. Biedrība piešķir \$100.- koristu ceļam uz Čikagas dziesmu svētkiem. Kerstena izmeklēšanas komitejai sūta vēstuli. No ļoti labā Jāņu sarīkojuma (viens no šāda veida lielākiem) \$50.- ziedo Daugavas Vanagiem. \$50.- ziedo ev. lut. draudzes vasaras nometnei. 17. oktobrī nama fonds no sarīkojuma, kuŗā dziedāja DV vīru koris Bruno Skultes vadībā, kā ziņo J. Staņa, ieguvis \$110.27. Latvijas 35 gadu valsts svētkus rīko visas organizācijas kopā. 5. decembrī atzīmēta L. Saegeres ilggadīgā darbība biedrības labā, pasniegta dāvana.

BIEDRĪBAS 1962. G. NODIBINĀTAIS DEJU ORĶESTRIS

No kreisās: A. Zelmenis, E. Ēkis, N. Golubovs un A. Tālbergs

A. Talberga foto

1954. g. 23. janvārī gada svētkos dzied solisti un DV vīru koris. 20. martā koncerts-balle nama fondam. Uzdod R. Eglem un A. Homičam uzturēt labas attieksmes ar pārējām latviešu organizācijām. Jāņu sarīkojums atkal kopā ar DV, no atlikuma \$50.- ziedo Bērzaines invalidu namam veļas mašīnas iegādei. 16. oktobrī sarīkojums kopā ar nama fonda komiteju (pr-ks A. Zelmenis). Kā parasti, atvēlē līdzekļus bērnu apdāvināšanai Ziemsvētkos. K. Kumerdankam sakarā ar 50 gadu sastāvēšanu biedrībā pasniedz latvisku koka šķīvi ar sudraba plāksnīti. Biedrības pārstāvji viesojušies Filadelfijas Brīvo latvju biedrībā.

1955. g. 29. janvārī gada svētki Jaeger House telpās ar dineju un ilggadējo goda biedru P. Stūres un K. Kumerdanka godināšanu. Nama fonda sarīkojums martā devis ap 430 dolaru atlikumu. Biedrība atbalsta imigrantu mūzeja ierīkošanu, ziedo \$25.- O. Ķivule bibliotekai iepērk jaunas grāmatas.

1956. g. 14. janvārī gada svētki ar aktu, Edv. Medņa brīvu runu un mākslinieku priekšnesumiem, beidzas ar iztrūkumu. 10. martā nama fonda balle, kurā mākslinieki uzstājušies bez atlīdzības. Ienākumi \$763.-, izdevumi \$612.63, atlikums \$150.37. Ar martu sapulcēs sāk viesu vakarus un tiem sniedz īsu programmu.

1957. gada 19. janvārī gada svētki ar Filadelfijas vīru koŗa uzstāšanos. Ģenerālsapulcē konstatē biedru skaita samazināšanos (daudzi miruši). Nama fonda balle 23. martā Arlingtona zālē ar baleta programmu. Jāņu sarīkojums izdevies labi. Rudens pusē notiek viesu vakari un eglīte.

1958. g. 25. janvārī 65 gadu jubileja, par programmu gādā mākslinieki. Nama fonda balle notikusi, atlikums \$165.42. Dziesmu svētku balvām piešķir 100 dolarus. Meklē ceļus biedrības atdzīvināšanai. Izsaka gata-vību piedalīties kopēja nama iegādē.

1959. g. janvāra ģenerālsapulcē nolemj paaugstināt speciālās nodevas no 50 centiem uz 1 dolaru, un miršanas benefītu uz \$300.- (vienbalsīgi). 17. janvārī gada svētki ar \$18.64 iztrūkumu. ALA's kultūras fondam piešķir \$10.- (tā arī iepr. un nākamā gadā). Par nama fonda balles izrikošanu 14. martā J. Ābelem izsaka atzinību. 2. maijā Alfr. Bērziņa referāts, notiek citi vakari. Aida Smith un Irma Blaus ziedo nama fondam \$300.- (savas mirušās mātes bērņu naudu).

1960. g. gada svētki 23. janvārī. Nama fonda ballē viesību dejas demonstrē A. un M. Bundžas (jau otro gadu). Notikušas 12 mēneša sapulces, 2 ģenerālsapulces un 14 dažādi sarīkojumi.

1961. g. 21. janvārī gada svētkos dzied S. Prince un J. Klīmanis, pavada A. Dzirkale-Cenne. Nama fonda ballē 18. martā atkal vēlē „skaistuma karalieni“. Par tādām līdz šim ievēlētas 10: Bērziņa (1951.), Staņa (1952.), Ziemeļe (1953. un 1954.), Rozenberga (1955.), Lence (1956.), Kīnava (1957.), Straumiņa (1958. un 1959.), Bernharde (1960.), Straumiņa (1961.) un Zikmane (1962.). Kopējā nama iegādē nolemj piedalīties ar 1000 dolariem (15. jūl. ģen. sap.) Ievēl biedrības vēstures komisiju.

1962. g. gadskārtējie sarīkojumi: 27. janvārī dibināšanas atcere biedrības telpās un 24. martā nama fonda balle ar S. Princes un J. Klīmaņa piedalīšanos, pie klavierēm M. Nārūna-Bogdanoviča; lotereja un saviesīga dzīve. Atlikums \$476.90. Pirmajā pusgadā konstatēti 9 sarīkojumi. Filadelfijas Brīvo latvju biedrību 70 gadu jubilejā apsveikt izbrauc A. Homičs. Sācis darboties biedrības deju orķestris, kurā spēlē E. Ēķis, Golubovs, A. Tālbergs un A. Zelmenis. Kupls iznāca Mārtiņu vakars, ar nozīmi bija arī citas sanāksmes, iegādāts inventārs.

**1962. G. JĀNA LORBERGA STIPENDIJAS
nodibinātāja O. Lorberga ar vīru pastaigā**

Sastāvs. Vairāk kā 30 gadu laikā biedrība augusi, biedru skaits no 144 pavairojies līdz 367 un kapitāls pieaudzis vairāk kā trīskārtīgi, pat-

laban \$31.285.83 Tai pat laikā ilggadīgo locekļu resp. goda biedru skaits
četrkāršojies, sasniedzot 69.

Gadi	Vīr.	Siev.	Kopā	No tiem goda biedri	Kapitāls
1931	108	79	187		\$8.420.00
1932	90	76	166	15	8.839.50
1933	60	69	144	15	8.493.71
1934					8.377.22
1935					8.246.27
1936	87	63	150	18	8.493.50
1937	80	74	154	19	8.608.03
1938	90	80	170	19	9.101.00
1939	95	84	179		9.785.22
1940	105	89	194	21	10.295.77
1941			196	20	10.671.46
1942	119	100	219	24	12.305.18
1943	127	110	237	27	12.198.53
1944	135	110	245	26	14.470.17
1945	136	115	251	30	15.445.63
1946	145	120	265	29	17.358.18
1947	153	126	279	29	18.567.50
1948	154	139	293	29	18.570.38
1949	157	138	295	25	18.013.11
1950	164	147	311	28	19.462.37
1951	191	175	366	28	21.025.48
1952	192	175	367	34	21.557.12
1953	192	172	364	33	23.164.64
1954	184	178	362	38	23.127.07
1955	188	179	367	44	24.915.33
1956	187	174	361	47	25.611.33
1957			358	46	27.445.35
1958			354	47	27.098.16
1959			343	47	27.556.89
1960			350	53	27.556.89
1961			348	55	28.690.06
1962			343	59	29.751.13
1963			348	69	31.285.83

Finances. Ņujorkas latviešu biedrība ir savstarpēja palīdzības biedrība, tādēļ tai svarīgs saimnieciskais stāvoklis. Par tāda veida uzdevumiem un pienākumiem, izmaksājot apbedīšanas un slimības pabalstus runāts katrā mēneša sapulcē. Lielu darbu veikuši biedrības kasieři. 10 gadus tādā amatā darbojies A. Grāvis, tad P. Kain (Kājiņš), 10 gadus Wm. Klane (1934.—45.), J. Sīmanis (Seeman) 1946. un 47. g., Lilija Austriņ 1948.—50. g. I pusei, Alma Blum 1950. g. no II puses līdz 1951. g. un 1956. g., Pāvils Zālītis 1952.—55. g., Auseklis Restbergs 1957. g. (1962. g. priekšnieka vietn.), Kārlis Lācis 1958. g., Antonija Millere 10 mēn. 1959. g., Antonija Restberga jau 4. gadu kopš 1959. g. septembra (strādā atbildīgu darbu First National City Bankā).

Priekšnieks A. Homičs sastādījis pārskatu par biedrības apgrozījumu no darbības sākumiem līdz 1962. gadam:

Ienākumos:	Izdevumos:
Biedru naudas\$58.000.00	Apbedīšanas pab.\$30.000.00
Apbedīšanas nod.7.700.00	Slimību pab.20.000.00
Kandidātu nod.3.100.00	Ziedi mir. biedriem2.200.00
Grāmatīpas150.00	Telpu īres6.800.00
% %18.560.00	Algas5.000.00
Sarīkojumi15.490.00	Dāvanas, ziedojumi3.500.00
Ziedojumi1.700.00	Drukas darbi2.700.00
Dažādi300.00	Kanceleja, pasts2.000.00
	Inventārs300.00
	Noguldījumi30.000.00
	Dažādi2.500.00
Kopā\$105.000.00	Kopā\$105.000.00

Pārskatā nav ievestas pārejošas summas, kā saņemtie un atmaksātie avansi u. c. To izvērtējot jāņem vērā, ka gadu tecējumā mainījusies dolara vērtība.

Nama fondā līdz 1962. g. beigām uzkrājušies \$12.654.06, no tiem \$9104.57 ienākuši tieši naudā un \$3549.49 %%; katru gadu kapitāls pieaug par apm. 450 dolariem.

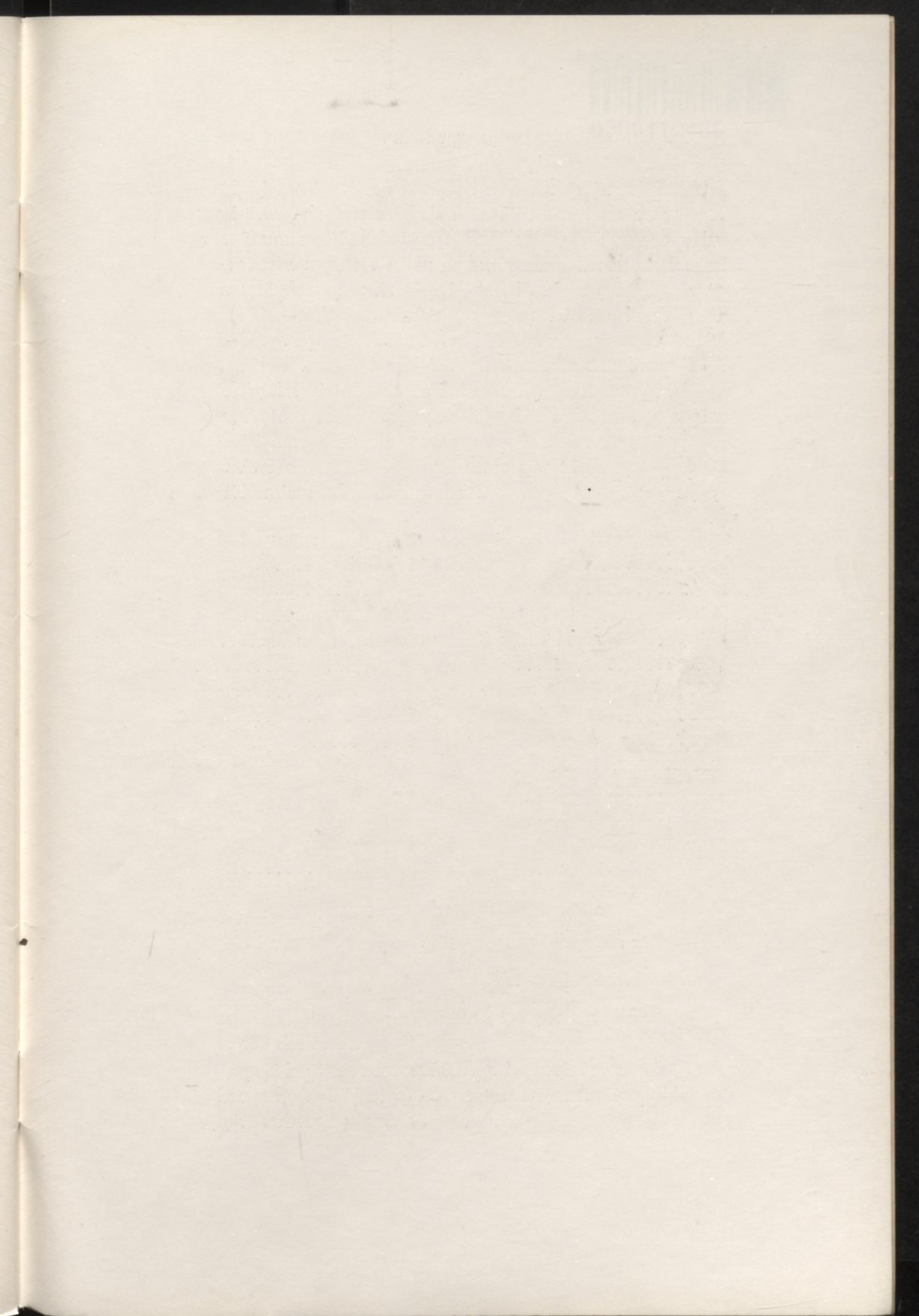
Biedrības kopējā kapitāla summa 1961. g. 1. janvārī sasniedz \$31.285.83.

Olga Lorberga nodibinājusi \$200.- neatmaksājamu stipendiju sava mirušā vīra Jāņa Lorberga piemiņai.

MĀRTIŅU BALLĒ AR SVĒTKU ZOSI
Biedrības darbinieku un viesu grupa 1962. g. 3. novembrī

A. Talberga foto

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309110466

0.804.